

KPSS2024

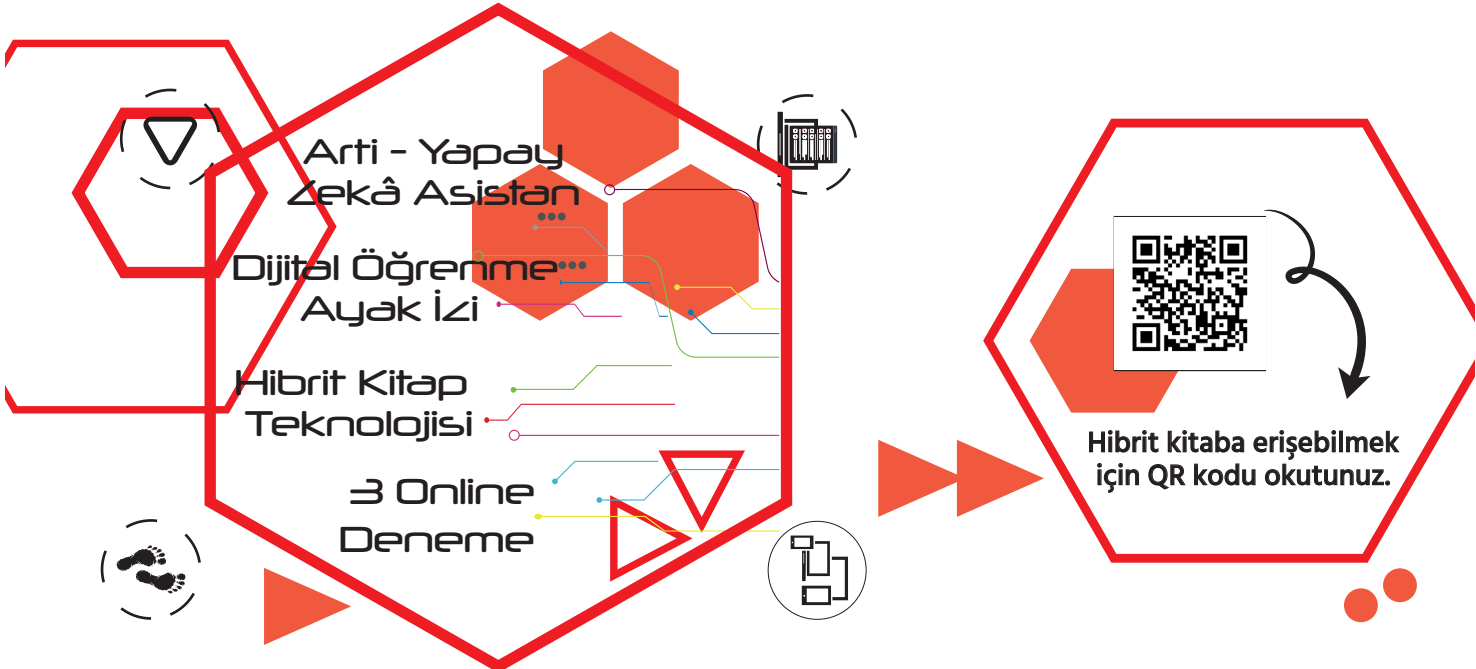
EĞİTİM BİLİMLERİ

KONU ANLATIMLI MODÜLER SET

GELİŞİM PSİKOLOJİSİ

Bütün kitaplar cepte, tablette, masanda

Komisyon

KPSS Eğitim Bilimleri Konu Anlatımı / Gelişim Psikolojisi

ISBN 978-625-6890-44-2

Kitapta yer alan bölümlerin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayineimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten uluslararası akademik bir yayınevidir. Yayınladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan WorldCat ve ayrıca Türkiye'de kurulan Turcademy.com tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilmektedir.

54. Baskı: Temmuz 2023, Ankara

Proje-Yayın: Nilay Balin
Dizgi-Grafik: Seyyide Bayraktar
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Vadi Grup Basım AŞ
Saray Mah. 126 Cad. No: 20/A
Kazan/ANKARA
Tel: (0312) 802 00 53-54

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 49180

İletişim

Shira Ticaret Merkezi, Macun Mahallesi 204 Cad.
No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Ö N S Ö Z

Değerli Öğretmenlerimiz,

Kendini eğitime ve öğretime adanmanın kutsallığını yaşamak için çıktığınız bu yolda iyi bir başlangıç yapmak ve mutlu yarınlara ulaşmak için ilk adım çalışmaya karar vermeniz ve doğru bir şekilde çalışmaya başlamanızdır. Bu doğrultuda hazırladığımız yayınlarımızla sizi en uygun şekilde amacınıza ulaştırmayı hedefliyoruz.

Pegem Akademi

Kitabın baskı tarihinden sonra gerçekleşen değişikliklere aşağıda yer alan kodu okutarak ulaşabilirsiniz.

<https://depo.pegem.net/2024eb-gelisimpsikolojisi-ka-guncelleme.pdf>

TÜRKİYE'DE İLK DEFA TÜM KİTAPLAR YANINDA; CEPTE, TABLETTE VE MASANDA

Hibrit kitaplarda kullanıcılar;

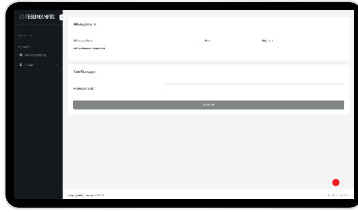
- 1 Kitabın dijital formatına erişim sağlayabilir.
- 2 Kitabın bölümleri altında video derslere erişim sağlayabilir.
- 3 Konu sonu testlerini çözebilir.

Detaylı anlatım için QR kodu okutunuz.

Yapay zekâ, bırakılan etkileşimler sonrasında kullanıcıların başarı durumlarını tespit ederek karşılırlarına bir analiz ekranı çıkarmaktadır.

Pegem Kampüs web sitesi üzerinden hibrit kitabınıza erişebilmek için aşağıdaki adımları takip ediniz:

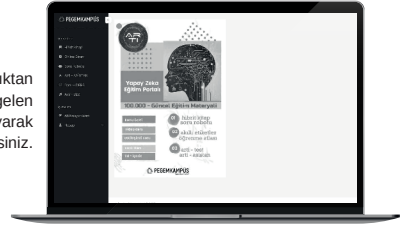
Mevcut tarayıcınızın adres çubuğuna arti.pegemkampus.com yazarak web sitemiz üzerinden etkileşimli ve yapay zekâ destekli hibrit kitaba erişim sağlayabilirsiniz.

Üyelik bilgileriniz ile giriş yaptıktan sonra sol menüde yer alan "Aktivasyonlarım" sekmesine girerek kodunuzu aktif edebilirsiniz.

Aktivasyon işleminizi tamamladıktan sonra menüde aktif hâle gelen "Hibrit Kitap" sekmesine tıklayarak içeriklere ulaşabilirsiniz.

Aktivasyon kodu kitabınızın ilk sayfasında yer almaktadır.
Aktivasyon kodu ile aktif ettiğiniz hibrit kitaba erişim 31.08.2024 tarihine kadar geçerlidir.

Pegem Kampüs İletişim Hattı
0312 418 51 55

1. BÖLÜM

PSİKOLOJİYE GİRİŞ

Psikoloji.....	1
Psikolojik Yaklaşımlar	1
Araştırma Desenleri.....	6
CEVAPLI TEST	8

2. BÖLÜM

GELİŞİM PSİKOLOJİSİ

GELİŞİM PSİKOLOJİSİ	10
TEMEL KAVRAMLAR	12
Büyüme.....	12
Olgunlaşma	12
Deneyim (Yaşantı)	12
Hazırbulunuşluk.....	12
Öğrenme.....	12
Kritik Dönem	13
Bireysel Farklılık.....	15
EN TEMEL KAVRAMLAR.....	15
Yaş	15
Dönem.....	15
GELİŞİMİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER	16
Kalıtım	16
Genotip	17
Fenotip	17
Mutasyon	18
Çevre.....	18
Tarihsel Zaman	19
Bölük.....	19
İkiz Araştırmaları.....	19
GELİŞİMİN İLKELERİ.....	21
ÖZET	24
ÇÖZÜMLÜ TEST	25
ÇÖZÜMLER.....	28
CEVAPLI TEST - 1	30
CEVAPLI TEST - 2	34

3. BÖLÜM

BİYOLOJİK GELİŞİM

BİYOLOJİK GELİŞİM.....	38
DOĞUM ÖNCESİ	38
BEBEKLİK DÖNEMİ 0-2 YAŞ	39
I. ÇOCUKLUK (2-6).....	41
II. ÇOCUKLUK (6-12).....	41

ERGENLİK (9,12-18)	42
GENÇ YETİŞKİNLİK (18-30)	45
YETİŞKİNLİK (30-60).....	45
YAŞLILIK (65-ÜSTÜ).....	47
Gelişim Görevleri.....	47
Biyolojik Gelişim Dönemleri	47
ÖZET	48
ÇÖZÜMLÜ TEST	49
ÇÖZÜMLER.....	54
CEVAPLI TEST - 1	56
CEVAPLI TEST - 2	60

4. BÖLÜM

BİLİŞSEL GELİŞİM

BİLİŞSEL GELİŞİM İLE İLGİLİ KAVRAMLAR	64
Biliş	64
PIAGET'DE BİLİŞSEL GELİŞİM	64
Temel Kavramlar.....	65
BİLİŞSEL GELİŞİMİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER ...	68
1. Olgunlaşma	68
2. Deneyim (ziksel deneyim).....	68
3. Sosyal (Kültürel) Aktarım	69
4. Dengeleme	69
EVRELER.....	69
Duyu-Devinim Evresi (0-2 Yaş)	70
İşlem Öncesi Evre (2-7 Yaş).....	72
Odaklanma	73
Tersine Çevrilemezlik.....	74
Görünüm.....	75
Özelden Özele Akıl Yürütme	75
Yanlış Bağdaştırma (Senkretik Düşünme).....	77
İsimlendirmede Gerçeklik	77
Animizm.....	77
Yapaycılık (Arti kalizm).....	77
Benmerkezcilik.....	77
Monolog.....	79
Tek Yönlü Düşünme (Sıralama / Sını andırma) ...	79
Geçişlilik.....	79
SOMUT İŞLEMLER EVRESİ (7-11 YAŞ).....	80
Odaktan Uzaklaşma.....	80
Tersine Çevirebilirlik	81
Çıkarılmış Gerçeklik	81
Mekanik Düşünme/Mantıklı Düşünme	81
Tümevarımsal Düşünme.....	81

Perspektif Alma	82
Kollektif Oyun.....	82
Çoklu Sınıflama.....	82
Dönüşümsel Düşünme	83
SOYUT İŞLEMLER EVRESİ - ÖNERMELİ İŞLEMLER (11-18 YAŞ).....	84
Soyutlama	85
ERGEN BENMERKEZCİLİĞİ.....	89
VIYGOTSKY: KÜLTÜREL YAKLAŞIM.....	90
DİL GELİŞİMİ	97
DİLİN NASIL ÖĞRENİLDİĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLER.....	97
Davranışçılık	97
Sosyal Öğrenme.....	97
Chomsky ve Psikolinguistik Kuram.....	98
CHOMSKY'NİN DİL GELİŞİMİ TABLOSUNA EKLEDİKLERİ.....	100
ÖZET	101
ÇÖZÜMLÜ TEST	102
ÇÖZÜMLER.....	107
CEVAPLI TEST - 1	111
CEVAPLI TEST - 2	115

5. BÖLÜM AHLAK GELİŞİMİ

AHLAK GELİŞİMİ.....	118
BİREYİN AHLAKI NASIL EDİNDİĞİNİ AÇIKLAYAN YAKLAŞIMLAR	118
Davranışçılık	118
Sosyal Öğrenme.....	118
Psikanaliz	118
Piaget	118
Piaget'ye Göre Ahlaki Gelişim Dönemleri.....	119
Kohlberg'in Ahlak Gelişimi.....	121
Gelenek Öncesi Düzey.....	122
Geleneksel Düzey	123
Gelenek Ötesi Düzey	124
ÖZET	129
ÇÖZÜMLÜ TEST	130
ÇÖZÜMLER.....	135
CEVAPLI TEST 1	138
CEVAPLI TEST 2	141

6. BÖLÜM KİŞİLİK GELİŞİMİ

KİŞİLİK GELİŞİMİ	144
Kişiliğin Boyutları	144
FREUD'UN KİŞİLİK KURAMI.....	144
Yapısal Kuram	145
Kişilik Mekanizmalarına Göre Kişilik Tipleri.....	146
Topografik Kuram.....	147
Psikodinamik Kuram.....	148
Psikoseksüel Kuram.....	153
ERİKSON PSİKOSOSYAL KİŞİLİK KURAMI	156
Temel Güvene Karşı Güvensizlik (0-2)	156
Özerkliğe Karşı Utanç ve Kuşku (2-4)	157
Girişimciliğe Karşı Suçluluk (4-7)	157
Başarıya Karşı Aşağılık (7-12)	158
Kimliğe Karşı Rol Karmaşası (12-18).....	158
Yakınlığa Karşı Uzaklık (18-30).....	160
Üretkenliğe Karşı Durgunluk (30-60).....	161
Benlik Bütünlüğüne Karşı Umutsuzluk (60+).....	162
MARCIA'NIN KİMLİK STATÜLERİ	164
BAĞLANMA KURAMLARI	167
Çocuk Bağlanması.....	167
Yetişkin Bağlanması	169
DENETİM ODAĞI.....	170
ÖZET	173
ÇÖZÜMLÜ TEST	174
ÇÖZÜMLER.....	178
CEVAPLI TEST 1	180
CEVAPLI TEST 2	183

7. BÖLÜM MERAKLISINA

GELİŞİM PSİKOLOJİSİ TEMEL KAVRAM.....	188
GELİŞİM PSİKOLOJİSİNDE ARAŞTIRMA	188
YÖNTEMLERİ.....	188
BİYOLOJİK GELİŞİM İLE İLGİLİ EKSTRA KAVRAM VE KONULAR.....	194
EKSTRA KAVRAMLARLA İLGİLİ ÇÖZÜMLÜ TEST	223
ÇÖZÜMLER.....	228
KAYNAKÇA	233

PSİKOLOJİ

Psikolojinin Tanımı ve Çalışma Konuları

En genel tanımıyla psikoloji, gözlenen ve gözlenemeyen insan ve hayvan davranışlarını inceleyen bir bilim dalıdır. Psikolojinin çalışma alanı insanın düşünce, duygu ve davranışları ile ilgilidir. Yani psikoloji bu üç temel yapı üzerinde yoğunlaşır. Psikolojinin 3d'si olarak adlandırabileceğimiz bu yapılar genellikle birbirinden ayrı değil, birlikte işlemektedir.

Bir Bilim Dalı olarak Psikolojinin Kısa Tarihçesi

Psikoloji biliminin tarihi, insanlık tarihi kadar eski olmakla birlikte psikolojinin özellikle felsefeden ayrı bir bilim dalı olarak gelişmesi XIX. yüzyılın son çeyreğine rastlamaktadır.

XIX. yüzyılın son çeyreğinde psikolojinin kullandığı bilimsel yöntemlerin değişmesi ile psikoloji doğa bilimleri (kimya, biyoloji vb.) gibi bir pozitif bilim olarak kabul görmeye başlamıştır. Biyoloji, fizik gibi diğer doğa bilimlerinin yararlandığı kontrollü gözlem ve deney gibi bilimsel yöntemleri kullanmaya başladığında psikoloji felsefeden koparak ayrı bir disiplin hâline gelebilmiştir. Bu konudaki en ilk ve önemli adımlardan biri Alman bir fizyolog olan Wilhelm Wund'un 1879'da Almanya'nın Leipzig şehrinde ilk psikoloji laboratuvarını kurmasıdır.

Avrupa'daki bu hareketlenmeyi izleyen tarihlerde Amerika'da da belirgin bazı ilerlemeler kaydedilmiştir. Bu hareketlenmeler 1982 yılında ilk bilimsel psikoloji organizasyonu olan Amerikan Psikoloji Derneği'nin (PA) kurulmasına vesile olmuştur.

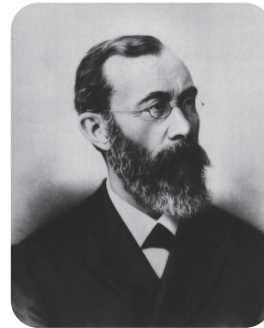
PSİKOLOJİK YAKLAŞIMLAR

Bir gelişim kuramı, "İnsan gelişiminin bir boyutunu açıklamak için tasarlanmış, birbirleri ile ilişkili deneysel olarak büyük ölçüde doğrulanmış ifadeler bütünüdür." biçiminde tanımlanabilir. Gelişim psikolojisinde insan gelişimini açıklamak için yaklaşımlar bulunmaktadır. Bu yaklaşımların genel özelliği, insan gelişimini belli bir bakış açısıyla ele alıp açıklamalarıdır. Örneğin biyolojik yaklaşım tüm insan gelişimini bireyin biyolojik özellikleri ile bilişsel yaklaşım ve bilişsel süreçler ile açıklar.

W. Wundt (1812-1920), psikolojiyi felsefeden ayırarak ayrı bir bilim olmasını sağlamıştır. Psikoloji ayrı bir bilim olduktan sonra bu bilim içerisinde neyin incelenmesi gerektiği ya da neye önem verilmesi gerektiği konusu birçok ekolün ortaya çıkmasına neden olmuştur ve uzun süre bu ekollerin tartışma konusu olmaya devam etmiştir. Bu ekollerin bazıları günümüzde de insan gelişimini açıklarken bireyin gelişiminin farklı yönlerine vurgu yaparak gelişimi açıklamada kullanılmaktadırlar. Gelişim psikolojisindeki temel yaklaşımlar bu şekilde sınıflandırılabilir.

1. Yapısalcılık-Wundt, Titchener
2. İşlevselcilik-Angell, James
3. Olgunlaşma Kuramı-Gessell
4. Psikoanalitik Kuram-Freud
5. Sosyal Öğrenme Kuramı-Bandura
6. Davranışçı Kuram-Pavlov, Skinner, Watson
7. Gestalt-Koffka, Köhler, Weitheimeir
8. Bilişsel Gelişim Kuramı-Piaget, Vygotsky
9. İnsancıl Kuramlar-Rogers, Maslow
10. Ekolojik Sistem Kuramları-Borenfenbrenner, Bernstein, Barker
11. Kültürlerarası Yaklaşım-Markus, Kitiyama, Kağıtçıbaşı

Yapısalcılık

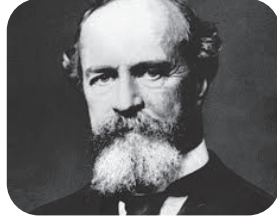
Wundt

Bu ekollerden biri olan yapısalcılık (strüktüralizm), bilincin yapı bakımından incelenmesi olarak da tanımlanmaktadır. XIX. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan, Wilhelm Wundt ve Titchener'in öncülüğünü yaptığı bir yaklaşımdır. Yapısalcılar psikolojinin temel ilgi alanının insan zihni, zihnin parçaları ve onun bileşenleri olduğunu kabul etmekteydiler. Bu yaklaşıma göre doğada olduğu gibi bilinç olayları da birtakım daha yalın ruhsal parçalardan meydana gelmiştir. Psikolojinin amacı, bilinç denilen bu karmaşık olayı çözümlenmek, zihnin en yalın öğelerini araştırmak, zihnin öğelerini en küçük parçalarına bölerek incelemek ve bunlar arasındaki ilişkileri bulup yasalar hâlinde formüle etmektir. Bu amaçla uyarıcılar, duyular, algılar, anılar, eşik değerler gibi konuları pozitif bilimlerden bir laboratuvar ortamı içinde ele alıp incelediler. Yapısalcılar her öğenin bir duyum olması gerektiğini düşünmekteydiler ve içe bakış yöntemi adı verilen bir yöntem kullandılar. İçe bakış yönteminde deneğe çeşitli uyarıcılar verilerek bu uyarıcıları

mümkün olduğunca ayrıntılı tanımlamaları isteniyordu. Örneğin deneğe laboratuvarında bir ses veriliyordu daha sonra ses biraz yüksek olarak veriliyordu. Bu sesteki değişimi fark edip etmediği soruluyordu. Denek sesteki değişimi fark edip etmediğini düşünüp söylüyordu. Buna içe bakış denir, yani denek zihnine bakıp farkı fark edip etmediğini söylüyordu. Böylece karmaşık zihinsel yaşantıların, öğeleri yoluyla anlaşılabilirliğini kabul etmekteydiler. Bu yöntem davranışçılar tarafından nesnel olamayacağı için bilimsel olmamakla eleştirilmiştir. Çünkü düşünüp söylemek nesnel olarak sınanamaz.

İşlevselcilik (Fonksiyonculuk)

Bir başka psikoloji okulu ise Darwin'in evrim kuramından çok etkilenmiş olan, işlevselcilik (fonksiyonculuk)tir. XX. yüzyılda, John Dewey, Angell, William James gibi bilim adamlarının ortaya koyduğu bir yaklaşımdır.

William James

İnsan davranışlarını anlamak için bilincin öğelerini değil, insanın ihtiyaçlarını daha iyi karşılamak ve insanın çevresine uyumda başvurduğu çevreye uyum sağlama davranışları ve öğrenme gibi yolların incelenmesi gerektiğini savunmuşlardır. Bu yaklaşım, Avrupa'daki psikoloji ekol ve kuramlarından farklı olarak bir konunun "ne olduğu, nasıl olduğu, nelerden oluştuğu" sorularını sorup bunlarla ilgilenmez "ne işe yaradığını sorar". Bu yaklaşımda "Zekâ nedir, zekânın parçaları nelerdir, zekânın öğelerinin birbirleri ile ilişkileri nelerdir?" soruları ile ilgilenilmez, "Zekâ ne işe yarar? Nerede, nasıl kullanılır?" soruları ile ilgilenilir. Avrupa'da Wundt "Görme algısının öğeleri nelerdir?" şeklinde sorar ve cevaplar: "Görme algısı: renk algısı, şekil algısı, hareket algısından oluşur..." İşlevselcilik akımı ise bu kuramsal çalışma yerine "Görme algısı nerede işe yarar, nasıl işe yarar?" şeklinde incelemesini yapar. "Görme algısı nerede işe yarar: Pilotlukta ince hassas işler yapılırken işe yarar." "O hâlde keskin görüşlü bireyleri nasıl seçeriz şeklinde hareket edip görme keskinliğini ölçen araçlar geliştirilmesinin nasıl olduğunu inceler. Bu yaklaşımda uygulamalı psikoloji alanları çıkmıştır. Zekâ nerede kullanılır? Eğitimde, buradan eğitim psikolojisi ve okul psikolojisi çıkmıştır. Klinik psikoloji, endüstri ve örgüt psikolojisi vb. uygulamalı alanlar büyük ölçüde bu yaklaşımın etkisi ile oluşmuşlardır. Bu ekol, psikolojinin uygulama alanlarının ortaya çıkmasının yanında davranışçılık ve öğrenme psikolojisinin oluşmasında önemli bir rol oynamıştır.

Davranışçı Yaklaşım

1910'lu yıllarda ortaya çıkan ve öncülüğünü Watson, Pavlov, Skinner'ın yaptığı **davranışçı yaklaşıma** göre psikolojinin bilim hâline gelebilmesi için herkes tarafından gözlenebilir ve ölçülebilir fenomenlerin, yani davranışların, doğa bilimlerinde kullanılan objektif ve bilimsel metotlarla incelenmesi gerekmektedir. Davranışçılar, çevresel uyarıcılar ve bu uyarıcılara organizmanın verdiği tepkileri incelemişlerdir. Bunun için dış çevreden gelen uyarıcılar ve bu uyarıcıların organizmadaki tepkilerini inceleme yöntemini kullanmışlardır. Davranışçılar, davranışı oluşturan öğeler olarak koşullu reflekslerin önemini vurgulamışlar, öğrenmenin üzerinde durmuşlar ve insan davranışlarının anlaşılmasında bir yol olarak hayvan davranışlarını incelemişlerdir. Bundan dolayı temel konuları davranışlar ve öğrenmedir. Öğrenme psikolojisinin oluşumu ve gelişimini sağlamışlardır. Bu yaklaşım bütün insan davranışlarını ödül-ceza ve alışkanlıklar ile açıklar. Bir öğretmenin ders anlatımında yeni yöntem kullanmamasının sebebi bu yaklaşıma göre alışkanlıktır. Bir kişinin kızgınlığını bağırarak ya da kavga ederek sergilemesi ve daha önceki sorunlarını böyle çözüp ödüllendirilmesi de alışkanlığa yol açmıştır.

Sosyal Öğrenme Kuramı

Sosyal öğrenme kuramı davranışçı yaklaşımla paraleldir. Bandura'nın sosyal biliş kuramı olarak da anılan gelişim kuramına göre hem kişisel hem de çevresel faktörler gelişim açısından önem taşımaktadır ve bu iki etmen birbiri ile etkileşim içinde işlev görmektedir. Davranış çevre tarafından biçimlendirilmekte ancak birey de çevreyi biçimlendirmektedir. Davranış, bireyin çevreyi gözlemlemesi ve taklit etmesi, bunun sonucunda da ödül ya da ceza alması ile kazanılmaktadır. Davranışın kalıcılığını belirleyen etmen, davranış sonucunda bireyin çevreden alacağı ödül ya da cezadır. Bandura'ya göre bireyin davranışı kazanması ile onu gerçekleştirmesi eş zamanlı olmak zorunda değildir. Birey kazandığı davranışı, davranışın kendisini ödülle götüreceğini ya da cezadan kurtaracağını düşündüğü zaman tekrar edecektir.

Gestalt Psikolojisi

Psikolojide etkili olan bir başka yaklaşım da gestalt (bütüncül) psikolojisi. Davranışlardan çok zihinsel süreçlerle ilgilenen, bireyin algılamaları üzerinde duran bir yaklaşımdır. XX. yüzyılın ilk yarısında Almanya'da ortaya çıkmıştır ve kuramın öncüleri arasında Wertheimer, Köhler ve Koffka gibi bilim adamları yer almaktadır. Hem yapısalcılara hem de davranışçılara, duyumlar ve koşullu reflekslerle ilgilendikleri için karşı çıkmışlardır. Davranışların ve yaşantıların

bütünlük içinde ele alınması gerektiği, ögeler arasındaki ilişkinin çok önemli olduğunu vurgulayan bir kuramdır. Gestalt psikologları algı, algılama yasaları, dikkat, içgörüsöl öğrenme, unutma gibi zihinsel süreçlerle ilgilenmişlerdir. Bu yaklaşım, her şeyi algı ile açıklar. Problem çözme olaylar arasındaki ilişkilerin farklı bir şekilde algılanmasıdır, psikolojik sorunlar bireyin dünyayı bozuk olarak algılamasıdır.

Psikodinamik Yaklaşım

Hem psikiyatryi hem de psikolojiyi önemli düzeyde etkileyen bir kuram olan **psikodinamik (psikoanalitik) yaklaşım**, XX. yüzyılın başlarında Sigmund Freud tarafından ortaya konulmuştur. Temel konu kişilik, duygular ve psikolojik sorunlardır. Bu yaklaşım, tüm insan davranışlarını cinsel güdüler, toplumsal baskılar gibi bilinç dışı etkiler açısından ele almaktadır. Erken yaşam deneyimlerinin yetişkinlik döneminde uyum açısından önem taşıdığını öne süren Freud, tanımladığı psikoseksüel gelişim aşamalarında sosyal çevrenin ve anne-baba tutumlarının bireyin kişilik gelişimi üzerindeki etkilerinin önemini vurgulamıştır. Freud, insan gelişiminin çeşitli evrelerini tutarlı bir sistem hâlinde betimleyen ilk bilim adamıdır. Psikanaliz insanın eylemlerinin ve düşüncelerinin ilk bakışta görüldüğünden daha karmaşık olduğunu öğretmiştir. Hasta insanların vaka analizinden oluşturulmuş kuramlardır. Yaklaşımın en büyük sorunu hastalarda elde edilen bulguların normal insanlara genellenemeyeceğidir.

Hümanistik Yaklaşım

Günümüz psikoloji dünyasında ve insan anlayışında önemli bir yere sahip olan **hümanistik yaklaşım**, Abraham Maslow ve Carl Rogers tarafından ortaya konulan, insanın doğasının olumlu özelliklerden oluştuğunu, insanın biricik ve kendini geliştirme potansiyeline sahip bir varlık olduğunu savunan bir yaklaşımdır. Temel konu kişiliktir, özellikle benliktir. Bu yaklaşıma göre insan doğasına ilişkin üç büyük kabulü vardır: İnsan doğuştan iyidir. Bütün insanlar bir potansiyelle (gizil güçle) dünyaya gelir, bu potansiyel de bireyin kendini daha iyiye, mükemmele kendini geliştirmeye doğru gitmesine yol açar. Roger bu daha iyiye gitme isteğini şöyle açıklar: Bir bebek yürümeye başlarken sürekli düşer, hiçbir bebek düştüğü için yürümekten vazgeçmez. Üçüncü olarak insanda irade vardır. İnsanda iradenin olması demek bireyin kendi yanlışlarının sorumluluğunun kendisine ait olması demektir. Bireyin aile yaşantısı, yetiştiği çevre bozuk olabilir ancak bireyin arkadaşına hakaret etmesinin sorumluluğu bireye aittir. Öte yandan bireyin iradesinin olması demek birey hasta bile olsa kendini düzeltebilir demektir. Bireyde bu üç özellik doğuştan olduğu için birey uygun çevresel koşullarda bu potansiyeli en üst

noktasına kadar kullanarak kendini gerçekleştirebilme yeteneğine sahiptir. Birey kendini geliştirmiyorsa ya da yanlış yapıyorsa ya nasıl kendini geliştireceğini bilmediğinden ya da benlik saygısı, yani kendine duyduğu saygı düşük olduğu içindir. Bu yüzden bireye nasıl yapılacağı konusunda yardım edilmelidir, yani yol gösterilmeli ve nasıl yapacağı anlatılmalıdır. Bu yaklaşım, en çok iletişim üzerinde durur.

Bilişsel Yaklaşım

Bilişsel yaklaşım, bireyi bilgiyi işleyen, dış dünyanın bir iç modelini oluşturan ve amaçlarına ulaşmak için planlar ve stratejiler geliştiren bir organizma olarak görür. Temel konusu zihin problemi çözme ve karar vermedir. Piaget, Vygotsky, Kohlberg, Bruner ve Chomsky bu yaklaşımın en önemli temsilcileridir. İnsanın, mantıklı, dikkatli ve enerjik olduğunu ve sadece bilgi alıcı değil, aynı zamanda bilgiler üzerinde işlemin yapıcı bir varlık da olduğunu savunurlar. Bu kuram, bireyin zihninin, kalıtsal olarak getirdiği yapı ile çevrenin etkileşiminin sonucunda oluştuğunu vurgulamaktadır. Bu kurama göre olgunlaşma gelişimin hızını belirlerken deneyim bilişsel yapının oluşumunu ve niteliğini belirler. Bu yaklaşım, problem çözme ve karar verme sürecini, şemalar ve şemaların bir araya gelip oluşturduğu karmaşık yapılar olan dizinlerle (script) açıklar. Bir marketten değil de diğer marketten bireyin alışveriş yapmasını, bir problemi belli bir yöntemle çözmesini bireyin bu olgulara ilişkin şemaları ile açıklar.

Biyolojik Yaklaşım

Bu yaklaşım, psikolojideki en eski yaklaşımdır. Bu yaklaşım içindeki ilk kuram, Gesell olgunlaşma kuramı, psikolojinin gelişmesinde son derece önemli bir yeri olan kuramdır. Günümüzde de nöropsikoloji ve genetik biliminin ilerlemesi ile tekrar en önemli yaklaşım hâline gelmiştir.

Bu yaklaşım, tüm insan davranışlarını insan bedeninin özellikleri, kalıtım, hormonlar ve beynin özellikleri ile açıklar. İnsan alet yapan bir varlıktır; çünkü insan eli karmaşık aletler yapmaya uygundur. Birey sinirlemez; çünkü sinirlenmeyi sağlayan hormonlar salgılar.

a) Olgunlaşma Kuramı

Olgunlaşma kuramı, Arnold Gesell tarafından 1920'lerde yapılan bir dizi sistematik ve periyodik çalışmalar sonucunda geliştirilmiştir. Gesell, çocuklarda fiziksel, duygusal, sosyal, dil ve motor gelişimini uzun zaman dilimlerinde periyodik olarak sistematik çalışmalarla test etmiştir. Gesell'e göre gelişim biyolojik bir süreçtir ve olgunlaşma tarafından yönlendirilir. Bireyde zaman içinde ortaya çıkan değişiklikler önceden belirlenmiş bir plan doğrultusunda ve kendiliğinden ortaya çıkar.

KPSS2024

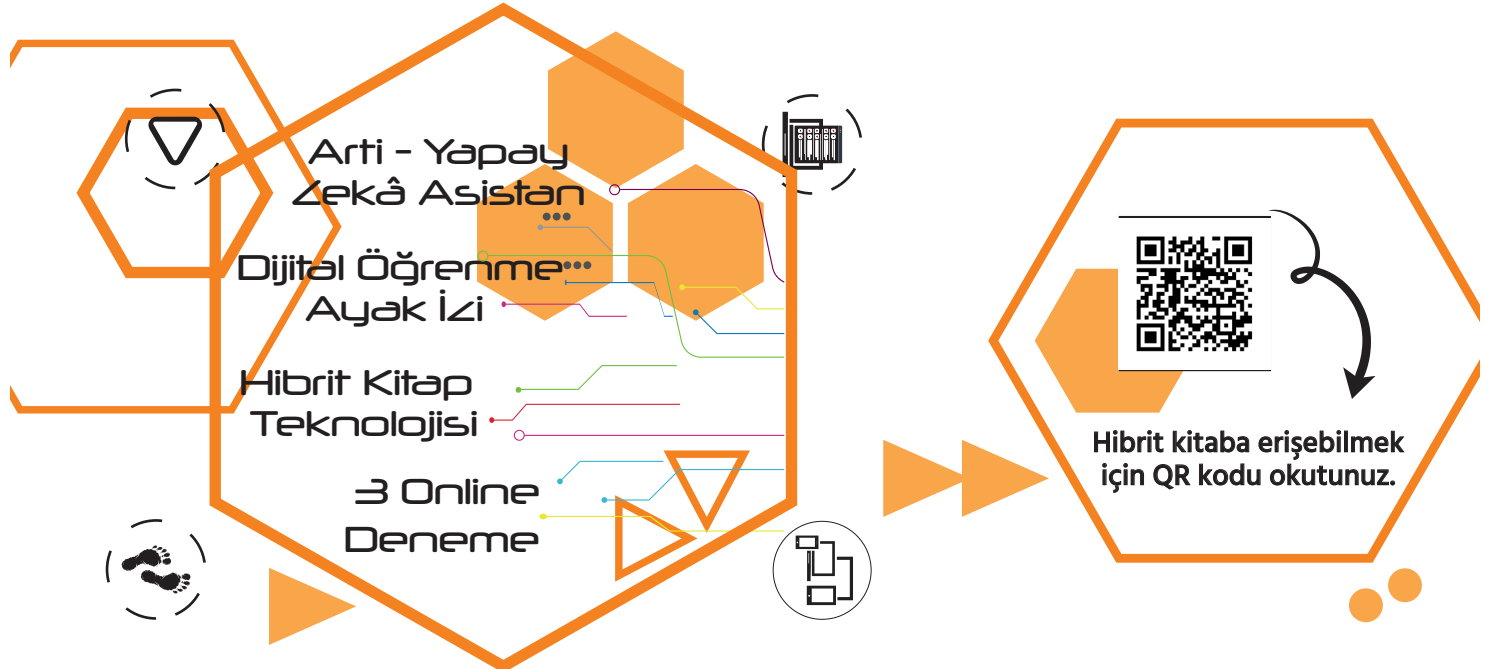
EĞİTİM BİLİMLERİ

KONU ANLATIMLI MODÜLER SET

ÖĞRENME PSİKOLOJİSİ

Bütün kitaplar cepte, tablette, masanda

Komisyon

KPSS Eğitim Bilimleri Konu Anlatımı / Öğrenme Psikolojisi

ISBN 978-625-6890-44-2

Kitapta yer alan bölümlerin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayineimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten uluslararası akademik bir yayınevidir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan WorldCat ve ayrıca Türkiye'de kurulan Turcademy.com tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilmektedir.

54. Baskı: Temmuz 2023, Ankara

Proje-Yayın: Nilay Balin
Dizgi-Grafik: Gülnur Öcalan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Vadi Grup Basım AŞ
Saray Mah. 126. Cad. No: 20/A
Kazan/ANKARA
(0312 394 55 91)
Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 49180

İletişim

Shira Ticaret Merkezi, Macun Mahallesi 204 Cad.
No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Ö N S Ö Z

Değerli Öğretmenlerimiz,

Kendini eğitime ve öğretime adanmanın kutsallığını yaşamak için çıktığınız bu yolda iyi bir başlangıç yapmak ve mutlu yarınlara ulaşmak için ilk adım çalışmaya karar vermeniz ve doğru bir şekilde çalışmaya başlamanızdır. Bu doğrultuda hazırladığımız yayınlarımızla sizi en uygun şekilde amacınıza ulaştırmayı hedefliyoruz.

Pegem Akademi

Kitabın baskı tarihinden sonra gerçekleşen değişikliklere aşağıda yer alan kodu okutarak ulaşabilirsiniz.

<https://depo.pegem.net/2024eb-ogrenmepsikolojisi-ka-guncelleme.pdf>

TÜRKİYE'DE İLK DEFA TÜM KİTAPLAR YANINDA; CEPTE, TABLETTE VE MASANDA

Hibrit kitaplarda kullanıcılar;

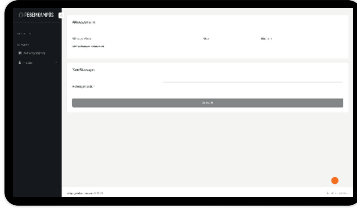
- 1 Kitabın dijital formatına erişim sağlayabilir.
- 2 Kitabın bölümleri altında video derslere erişim sağlayabilir.
- 3 Konu sonu testlerini çözebilir.

Detaylı anlatım için QR kodu okutunuz.

Yapay zekâ, bırakılan etkileşimler sonrasında kullanıcıların başarı durumlarını tespit ederek karşılırlarına bir analiz ekranı çıkarmaktadır.

Pegem Kampüs web sitesi üzerinden hibrit kitabınıza erişebilmek için aşağıdaki adımları takip ediniz:

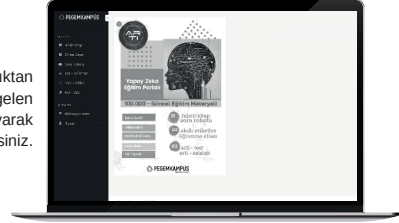
Mevcut tarayıcınızın adres çubuğuna arti.pegemkampus.com yazarak web sitemiz üzerinden etkileşimli ve yapay zekâ destekli hibrit kitaba erişim sağlayabilirsiniz.

Üyelik bilgileriniz ile giriş yaptıktan sonra sol menüde yer alan "Aktivasyonlarım" sekmesine girerek kodunuzu aktif edebilirsiniz.

Aktivasyon işleminizi tamamladıktan sonra menüde aktif hâle gelen "Hibrit Kitap" sekmesine tıklayarak içeriklere ulaşabilirsiniz.

Aktivasyon kodu kitabınızın ilk sayfasında yer almaktadır.
Aktivasyon kodu ile aktif ettiğiniz hibrit kitaba erişim 31.08.2024 tarihine kadar geçerlidir.

Pegem Kampüs İletişim Hattı
0312 418 51 55

1. BÖLÜM

Öğrenme Psikolojisine Giriş

ÖĞRENME PSİKOLOJİSİ.....	1
Öğrenme Nedir?	1
Öğrenmenin Özellikleri	1
DAVRANIŞ TÜRLERİ	2
Doğuştan Getirilen Davranışlar	2
Geçici Davranışlar	3
Öğrenme Ürünü Olan Davranışlar	3
ÖĞRENMEYİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER	7
Öğrenenle İlgili Faktörler	7
Öğrenme Yöntemi ile İlgili Faktörler	14
Öğrenme Malzemesi ile İlgili Faktörler	17
ÖĞRENME KURAMLARI	20
Davranışçı Yaklaşımla Bilişsel Yaklaşım Arasındaki Temel Farklar	21
ÖZET	22
ÇÖZÜMLÜ TEST	23
ÇÖZÜMLER	29
CEVAPLI TEST - 1	32
CEVAPLI TEST - 2	35

2. BÖLÜM

Klasik (Tepkisel) Koşullanma

KLASİK (TEPKİSEL) KOŞULLANMA	38
KLASİK KOŞULLANMANIN BEŞ TEMEL ÖGESİ	38
TEMEL KAVRAMLAR	43
Bitişiklik	43
Garcia Etkisi	43
Habercilik	44
Olumlu ve Olumsuz Habercilik	46
Birleşik Koşullanma	47
Üst Düzey (Dereceli) Koşullanma	48
Duyusal Ön Koşullanma	49
Sönme	51
Pekiştirme	52
Kendiliğinden Geri Gelme	53

Genelleme	53
Ayırt Etme	54
Gölgeleme	55
Engelleme	56
KOŞULLU TEPKİLERİ ORTADAN KALDIRMA YÖNTEMLERİ	59
Sönmesini Bekleme	59
Karşıt Koşullama	59
İtici Uyarıcılara Koşullama	60
Sistematik Duyarsızlaştırma	60
Karşı Karşıya Getirme (Maruz Bırakma-Taşırma)	61
ÖZET	62
ÇÖZÜMLÜ TEST	63
ÇÖZÜMLER	66
CEVAPLI TEST - 1	68
CEVAPLI TEST - 2	71
CEVAPLI TEST - 3	74

3. BÖLÜM

Bağlaşımcılık Kuramı

(Deneme-Yanımla Yoluyla Öğrenme)

BAĞLAŞIMCILIK (BAĞ KURAMI / ARAÇSAL KOŞULLANMA)	77
Deneme Yanımla Yoluyla Öğrenme	77
Küçük Adımlar İlkesi	78
THORNDİKE'İN ÖĞRENME İLE İLGİLİ ÜÇ TEMEL YASASI	79
Etki Yasası	79
Hazırbulunuşluk Yasası (Kanunu)	80
Tekrar (Alıştırma) Yasası (Kanunu)	81
ÖĞRENMENİN İKİNCİL YASALARI	81
Tepki Çeşitliliği	81
Tutumlar	82
Ögelerin Gücü	82
Benzetim Yoluyla Tepkide Bulunma (Tepki Analojisi)	82
Çağrışimsal Geçiş	83
Etkinin Yayılması	83
Ait Olma	84
Çağrışamsal Zıtlık	84

ÖZET	85
ÇÖZÜMLÜ TEST	86
ÇÖZÜMLER	88
CEVAPLI TEST	89

4. BÖLÜM

Bitişiklik Kuramı

(Uyarıcı - Tepki Bitişikliği)

BİTİŞİKLİK KURAMLARI	91
WATSON	91
Korku Koşullanması (Küçük Albert Deneyi) ...	92
En Son ve En Sık İlkesi	92
Bulmaca Kutusu Deneyi	93
GUTHRIE	93
Bitişiklik İlkesi	93
Tek Denemede Öğrenme	94
Sonunculuk İlkesi	94
GUTHRIE'NİN ALIŞKANLIKLARI YOK ETME YÖNTEMLERİ	95
Eşik Yöntemi	95
Bıktırma Yöntemi	96
Zıt Tepki Yöntemi	97
MERAKLISINA	98
ÖZET	99
ÇÖZÜMLÜ TEST	100
ÇÖZÜMLER	102
CEVAPLI TEST	104

5. BÖLÜM

Edimsel (Operant) Koşullanma

EDİMSEL KOŞULLANMA	107
Tepkisel Davranış	107
Edimsel Davranış	107
Etki Yasası ve Edimsel Koşullanma	108
EDİMSEL VE TEPKİSEL KOŞULLANMANIN KARŞILAŞTIRILMASI	109
PEKİŞTİRME	110
OLUMLU VE OLUMSUZ PEKİŞTİRME	111
Olumlu Pekleştirme	111
Olumsuz Pekleştirme	112
Ceza	113
PEKİŞTİRME VE CEZA TÜRLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI	116
Birincil ve İkincil Pekleştiriciler	117
PEKİŞTİREÇ TÜRLERİ	118
Sosyal Pekleştiriciler	118
Nesne Pekleştiricileri	118
Etkinlik Pekleştiricileri	118
Sembolik Pekleştiriciler	118
Sönme	118
Kendiliğinden Geri Gelme	121
GENELLEME (ÖĞRENMENİN GENELLENMESİ)	122
Uyarıcı Genellemesi	122
Tepki Genellemesi	122
Ayırt Etme	124
Davranışta Kontrast	126
PEKİŞTİRME TARİFELERİ	127
Sürekli	128
Sabit Oranlı	128
Değişken Oranlı	128
Sabit Aralıklı	128
Değişken Aralıklı	128
Diğer Pekleştirme Tarifeleri	133
Artan Oranlı Pekleştirme	133
Artan Aralıklı Pekleştirme	133
Katsık Tarifeler	133
Kademeli Yaklaşma	135
Davranış Biçimlendirme	135
Zincirleme	136

Koşullu Anlaşma.....	138
Premack İlkesi.....	138
Simgesel Ödülle Pekiştirme.....	140
Batıl Davranış.....	141
KAÇMA VE KAÇINMA KOŞULLANMASI.....	142
Öğrenilmiş Çaresizlik	143
Kendini Gerçekleştiren Kehanet.....	144
EĞİTİMDE CEZANIN KULLANILMASI.....	145
Cezanın Olumsuz Yönleri.....	145
Ceza Uygularken Dikkat Edilecek Noktalar.....	146
Ara Verme	146
Cezaya Alternatif Davranış Kontrol Teknikleri .	147
MERAKLISINA	149
ÖZET	153
ÇÖZÜMLÜ TEST	155
ÇÖZÜMLER.....	161
CEVAPLI TEST - 1	165
CEVAPLI TEST - 2	169
CEVAPLI TEST - 3	173

6. BÖLÜM

Gestalt Kuramı

(İçgörüselsel / Kavrayarak / Sezgiselsel Öğrenme / Kavrama / Kavrayış / Seziş Yoluyla Öğrenme)

GESTALT KURAMI.....	177
İçgörüselsel (kavrama yoluyla) Öğrenme Deneyi..	177
GESTALT YAKLAŞIMIN TEMEL İLKELERİ	181
ÜRETİCİ DÜŞÜNME	182
YARATICI DÜŞÜNME.....	183
ALGI YASALARI	184
ALGISAL DEĞİŞMEZLİK	188
BELLEK VE UNUTMA.....	189
ALAN KURAMI.....	190
ÖZET	191
ÇÖZÜMLÜ TEST	192
ÇÖZÜMLER.....	196
CEVAPLI TEST	198

7. BÖLÜM

Bilgi İşleme Kuramı

BİLGİ İŞLEME KURAMI	201
BİLGİ DEPOLARI	204
BİLİŞSEL SÜREÇLER.....	206
Bilginin Duyusal Bellekten Kısa Süreli Belleğe Aktarılması.....	207
Bilginin Kısa Süreli Bellekte Saklanması.....	208
Bilginin Kısa Süreli Bellekten Uzun Süreli Belleğe Aktarılması.....	208
Bilginin USB'den KSB'ye Aktarılması.....	213
YÜRÜTÜCÜ SÜREÇLER.....	218
Yürütücü Kontrol Sistemi	218
Yürütücü Biliş Bilgisi	218
MERAKLISINA	219
ÖZET	220
ÇÖZÜMLÜ TEST	221
ÇÖZÜMLER.....	224
CEVAPLI TEST - 1	226
CEVAPLI TEST - 2	228

8. BÖLÜM

İşaret Gestalt Kuramı

(Amaçlı Davranışçılık - Beklenti Kuramı)

İŞARET GESTALT KURAMI	231
Amaçlı Davranışçılık	231
Beklenti.....	233
Denence.....	233
Ödül Beklentisi.....	234
Örtük Sönme.....	234
Gizil Öğrenme.....	234
Yer Öğrenme.....	238
Bilişsel Harita.....	240
MERAKLISINA	241
ÖZET	244
ÇÖZÜMLÜ TEST	245
ÇÖZÜMLER.....	248
CEVAPLI TEST	250

9. BÖLÜM

Sosyal Öğrenme Kuramı Gözlem Yoluyla Öğrenme Model Alma Yoluyla Öğrenme Dolaylı Öğrenme

SOSYAL ÖĞRENME NEDİR?	253
DOLAYLI ÖĞRENMEYİ SAĞLAYAN DOLAYLI YAŞANTILAR	256
Dolaylı Pekiştirme.....	256
Dolaylı Ceza	256
Dolaylı Gütülenme	257
Dolaylı Duygu	257
MODEL ALMA YOLUYLA NELER ÖĞRENİLEBİLİR?	258
GÖZLEM YOLUYLA ÖĞRENME SÜREÇLERİ ...	262
Dikkat	262
Hatırda Tutma	262
Davranışı Meydana Getirme	263
Gütülenme	263
SOSYAL BİLİŞSEL KURAMIN TEMEL İLKELERİ	265
Karşılıklı Belirleyicilik	265
Sembolleştirme Kapasitesi.....	265
Öngörü Kapasitesi.....	266
Dolaylı Öğrenme Kapasitesi	266
Öz-Yargılama (öz-yansıtma) Kapasitesi.....	266
Öz-Yeterlik Algısı (yetkinlik beklentisi).....	266
Öz-Düzenleme Kapasitesi.....	268
ÖZET	268
ÇÖZÜMLÜ TEST	269
ÇÖZÜMLER.....	272
CEVAPLI TEST - 1	274
CEVAPLI TEST - 2	277
KAYNAKÇA	280

ÖĞRENME PSİKOLOJİSİ

Öğrenme Nedir?

Öğrenme; organizmanın davranışlarında yaşantı yoluyla meydana gelen, nispeten (görelî olarak) kalıcı değişikliklerdir.

Bu tanıma göre;

- ✓ Öğrenme bir **davranış değişikliği**dir.
- ✓ Ancak her davranış değişikliği öğrenme değildir. Bir davranış değişikliğinin öğrenme olarak kabul edilmesi için bu değişikliğin şu ya da bu nedenle değil **yaşantı yoluyla** gerçekleşmiş olması gerekmektedir.
- ✓ Bir davranış değişikliğinin öğrenme olarak kabul edilebilmesi için gerekli olan son koşul bu değişikliğin **nispeten kalıcı olması** yani süreklilik göstermesidir.

NOT

Öğrenmenin üç temel özelliği:

- ✓ Davranışta değişiklik
- ✓ Yaşantı yoluyla meydana gelme
- ✓ Nispeten kalıcı olma

Peki, bir davranış değişikliğinin yaşantı yoluyla meydana gelmesi ne demektir ve yaşantı kazanma dışında organizmada davranış değişikliğine yol açabilecek faktörler nelerdir? **Yaşantı**, organizmanın çevresiyle girdiği etkileşimler sonucunda kendisinde kalan izdir. Öğrenme tanımında yaşantı sözcüğünün yerine, "yaşantı" kavramının tanımını koyarsak şu şekilde bir tanım elde etmiş oluruz:

Öğrenme; organizmanın davranışlarında çevresiyle girdiği etkileşimler sonucunda kendisinde kalan izlere bağlı olarak meydana gelen, nispeten kalıcı değişikliklerdir.

NOT

Bir davranış değişikliğinin öğrenme olarak kabul edilebilmesi için bedensel bir değişiklik nedeniyle ortaya çıkmış olmaması gerekir.

Yaşantı kazanma dışında organizmada davranış değişikliğine yol açabilecek bazı faktörler vardır.

- Olgunlaşma,
- büyüme,
- sakatlanma,
- hastalık,
- yorgunluk,
- ilaç ya da alkol alma

gibi nedenlerle ortaya çıkan davranış değişiklikleri öğrenme olarak kabul edilmez. Çünkü bu davranış değişiklikleri organizmanın çevreyle girdiği etkileşim sonucunda kendisinde kalan izle ilgili olarak değil bedensel bir değişikliğe bağlı olarak meydana gelmektedir.

Hastalık, yüksek ateş ya da sakatlanma gibi durumlarda organizmada davranış değişikliği gözlemlenir. Ateşi yükselen bir kişi sayıklayabilir, ayağını inciten birinin yürüyüşü değişebilir vb. Ancak bu davranış değişiklikleri yaşantı kazanma sonucunda oluşmadığı için öğrenme olarak kabul edilemez. Benzer şekilde ilaç, alkol ya da uyuşturucu gibi maddeler de organizmada davranış değişikliği oluşturabilir. Kişi kanına karışan bu maddenin etkisiyle sendeleyerek yürüyebilir, sayıklayabilir vb. Ancak bu davranış değişiklikleri de yaşantı kazanma ürünü olmadıkları için öğrenme olarak kabul edilemezler.

Organizmada davranış değişikliğine yol açacak etkenlerden biri de olgunlaşmadır. Olgunlaşma, organizmanın kendisinden beklenen fonksiyonları yerine getirecek düzeye erişmesidir. Yaşın ilerlemesiyle birlikte organizma içinde var olan yeteneklerin öğrenme olmaksızın kendiliğinden ortaya çıkmasına olgunlaşma denir. Dolayısıyla olgunlaşma sonucunda organizmada bir fonksiyon değişikliği yani bir davranış değişikliği meydana gelmektedir. Ancak bu değişikliğin nedeni çevreyle girilen etkileşimler sonucunda organizmada kalan iz (yaşantı) değildir. Örneğin bir bebeğin doğumdan hemen sonra başını dik tutması beklenmez ancak 3 aylık olduğunda bu yeterliğe ulaşması beklenir. Bu davranış değişikliği öğrenme olarak kabul edilemez. Çünkü bebekte gözlenen davranış değişikliğinin nedeni yalnızca olgunlaşmadır ve yaşantı kazanma neticesinde oluşmamıştır.

Öğrenmenin Özellikleri

- ✓ Davranışta gözlenebilir bir değişiklik **olmalı**.
- ✓ Davranıştaki bu değişiklik yaşantı kazanma sonucunda gerçekleşmiş **olmalı**.
- ✓ Davranıştaki bu değişiklik nispeten kalıcı ve sürekli **olmalı**.
- ✓ Davranıştaki bu değişiklik sakatlanma, hastalık, yorgunluk, uykusuzluk, ilaç, alkol ya da uyuşturucu gibi bir nedenle geçici bir biçimde meydana gelmiş **olmamalı**.
- ✓ Davranıştaki bu değişiklik yalnızca olgunlaşma neticesinde meydana gelmiş **olmamalı**.

NOT

Olgunlaşma öğrenme için ön koşuldur. Organizmanın herhangi bir davranışı öğrenmesi için gerekli olgunluk düzeyine ulaşmış olması gerekir. Fakat organizmada gözlenen davranış değişikliği çevreyle girdiği etkileşim sonucunda kendisinde kalan ize bağlı olarak değil yalnızca olgunlaşma sonucunda ortaya çıkıyorsa bu değişiklik öğrenme olarak kabul edilmez.

Bir çocuğun okuma ve yazmaya başlaması öğrenme olgusuna iyi bir örnektir.

Davranışta bir değişiklik olacak,

- Daha önce okuyup yazamayan çocuk artık bu becerileri sergileyebilmektedir.

Bu değişiklik kalıcı ve sürekli olacak,

- Okuma ve yazma davranışı büyük ihtimalle yaşam boyunca sürecektir.

Bu değişiklik organizmanın yaşantı kazanması sonucunda çıkacak.

- Çocukta görülen bu davranış değişikliği okulda gerçekleştirdiği faaliyetler (çizgi çalışması, fişleri görme ve öğretmenin bu fişleri okuması vb.) sırasında çevresiyle girdiği etkileşimler sonucunda yani yaşantı kazanma sonucunda gerçekleşmiştir.

Örnek Soru

Öğrenme olgusunun en uygun tanımı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Öğrenme, kişinin içerisinde yaşayıp yettiği kültürün değerlerini kazanma sürecidir.
- B) Öğrenme, organizmanın çevresiyle etkileşiminde meydana gelen değişimdir.
- C) Öğrenme, doğru ve kalıcı bilgilerin edinilmesi sürecidir.
- D) Öğrenme, yaşantı kazanma yoluyla oluşan nispeten kalıcı davranış değişikliğidir.
- E) Öğrenme, istendik davranış değişikliğini oluşturmak amacıyla gösterilen bilinçli çabadır.

Çözüm: Öğrenme; organizmanın davranışlarında yaşantı yoluyla meydana gelen, nispeten (görel olarak) kalıcı değişiklik olarak tanımlanmaktadır. Öğrenme tanımının üç temel bileşeni (1) organizmanın davranışlarında değişiklik olması (2) yaşantı yoluyla meydana gelme ve (3) nispeten kalıcı olmasıdır. Seçeneklerde öğrenme tanımının bu üç temel bileşenini içeren tek tanım, "Yaşantılar yoluyla meydana gelen nispeten kalıcı davranış değişikliği" ifadesidir. Cevap D

Örnek Soru

Aşağıdakilerden hangisi öğrenmenin özelliklerinden biri değildir?

- A) Davranışta gözlenebilir bir değişiklik olması
- B) Nispeten kalıcı olması
- C) Yaşantı kazanma neticesinde oluşması
- D) Hastalık, yorgunluk, sakatlanma vb. bedensel bir değişikliğe bağlı olarak ortaya çıkmış olmaması
- E) Olgunlaşma neticesinde oluşmuş olması

Çözüm: Öğrenme yaşantı yoluyla meydana gelen nispeten kalıcı davranış değişikliği olarak tanımlanır ve yaşantı kazanma dışında davranış değişikliğine neden olan başka etkenlerle (olgunlaşma, büyüme, hastalık, sakatlanma, yorgunluk, uykusuzluk, alkol, uyuşturucu ya da ilaç) ortaya çıkan davranış değişiklikleri öğrenme olarak kabul edilmez. Bu durumda A seçeneği öğrenmenin bir özelliği iken olgunlaşma ile ortaya çıkmak, öğrenmenin özelliği değildir. Öğrenme davranış değişikliği olarak tanımlandığı için öğrenilmiş davranış organizmanın önceki davranışlarından farklı olmalı yani A seçeneğinde belirtildiği gibi davranışta bir değişiklik olmalıdır. Bu davranış değişikliğinin nispeten kalıcı olması ve süreklilik göstermesi gerekir ki bu durum da B seçeneğinde belirtilmiştir. Cevap E

DAVRANIŞ TÜRLERİ

Öğrenme hem insanlarda hem de hayvanlarda gözlenen bir olgudur. Meyve sineğinden tutun da kargalara, maymunlara kadar tüm hayvanlarda öğrenilmiş davranışlara rastlamak mümkündür. Diğer taraftan insanlarda ve hayvanlarda öğrenme ürünü olmayan, doğuştan getirilen kimi davranışlar da mevcuttur. İnsan ya da hayvan davranışlarını üç başlık altında incelemek mümkündür:

- ✓ Doğuştan getirilen davranışlar
- ✓ Geçici davranışlar
- ✓ Öğrenilmiş davranışlar

Doğuştan Getirilen Davranışlar

İnsanlarda ya da hayvanlarda öğrenilmemiş doğuştan getirilen bazı davranışlar bulunmaktadır. Bunları refleksif davranışlar ve içgüdüler (türe özgü davranışlar) olmak üzere iki başlık altında incelemek mümkündür.

Refleksler

Doğuştan getirilen ve dolayısıyla öğrenme gerektirmeyen, belli uyarıcılar karşısında istemsiz (otomatik) ve basit bir tepki şeklinde ortaya çıkan oldukça hızlı ve tutarlı davranışlardır.

Örnek

Öksürmek, hapşırarak, kusmak, iğne batan ya da ateşe değen elimizi aniden çekmemiz, ani bir ses karşısında irkilmemiz ya da gözümüze rüzgâr geldiğinde gözümüzü kırpmamız reflekslere örnektir.

- ✓ **Doğuştan getirilirler:** Öğrenilmiş değildir. Fakat reflekslerin hepsi doğumla birlikte görülmeyebilir. Bebeklerde gözlenen reflekslerin bazıları olgunlaşma ile zamanı geldiğinde ortaya çıkar. Bazı refleksler de daha sonra ortadan kalkabilir. Ancak bu değişiklikler olgunlaşma sonucunda oluştuğu için öğrenme olarak kabul edilmez
- ✓ **İstemsiz tepkilerdir:** Bilinçli olmayıp istemli kontrole tabi değildirler.
- ✓ **Basit davranışlardır:** Refleks mekanizması omurilik tarafından yönetilir ve bazı kas gruplarını içeren basit davranış örüntüleridir.

Organizmanın denge (**homeostaz**) durumunu korumaya yönelik istem dışı davranışları da refleksif davranışlar kapsamında ele alınabilir. Organizmanın normal bedensel durumunu (vücut ısısı, kan basıncı, kan şekeri vb.) istikrarlı bir denge düzeyinde tutmaya yönelik davranışları da doğuştan getirilir ve öğrenilmeleri gerekmez. Vücut ısısı düştüğünde titreme, yükseldiğinde terleme, kan şekeri düştüğünde kana şeker salgılanması vb.

İçgüdüler (Türe özgü davranışlar)

Doğuştan getirilen ve bir hayvan türüne özgü tipik davranış örüntülerine denir.

NOT

Hayvanların çevreye uyumlarında içgüdülerin önemi büyüktür ancak insanlarda içgüdü niteliğinde davranışlar bulunmamaktadır. İnsan davranışlarının çok büyük bir kısmı öğrenilmiş davranışlardır. İnsanda içgüdü niteliğinde davranışlar bulunmadığı için doğuştan getirdiğimiz, hayatta kalmaya ve türü devam ettirmeye yönelik davranış eğilimlerimize içgüdüsel davranış adı verilmektedir.

Örnek

Farklı türlerin üreme davranışı, kuşların yuva yapmaları, memelilerin yavrularını büyütme davranışı içgüdülere örnektir.

- ✓ **Doğuştan getirilir:** Öğrenilmiş değildir. Güçlü bir genetik temeli vardır ve organizma yeterli olgunluğa eriştiğinde ortaya çıkar.

- ✓ **Türün tüm üyelerinde gözlenir:** Uygun koşullarda, türün tüm normal üyeleri bu davranışı aynı şekilde sergiler.
- ✓ **Karmaşık davranış örüntüleridir:** Göç etmek, yuva yapmak gibi davranışlar reflekslerle kıyaslanamayacak ölçüde karmaşık davranışlardır.

Geçici Davranışlar

Doğuştan getirilmeyen ancak yaşantı kazanma nedeniyle değil de başka etkenler nedeniyle oluşan ve bu nedenle de öğrenme ürünü olarak kabul edilemeyecek davranışlardır. Hastalık, yorgunluk, uykusuzluk, sakatlanma, ilaç, alkol ya da uyuşturucu gibi nedenlerle meydana gelen ve ortaya çıkmasına yol açan etken ortadan kalktığında kaybolan davranış değişiklikleridir.

Bu tür davranış değişiklikleri nispeten kalıcı ya da sürekli olsalar dahi öğrenme olarak kabul edilemez çünkü davranıştaki değişikliğin nedeni yaşantı kazanma değildir.

Örnek

- ✓ *Alkol aldığımda sendeleyerek yürümek*
- ✓ *Hastalanıp ateşi çıktığında sayıklamak*
- ✓ *Bileğini incittiği için topallayarak yürümek*
- ✓ *Diş tedavisi nedeniyle diş ağız bölgesi uyuşturulduğu için konuşamamak vb.*

Öğrenme Ürünü Olan Davranışlar

Organizmanın çevreyle girdiği etkileşimler sonucunda kendisinde kalan izlere bağlı olarak edindiği görel olarak kalıcı olan davranışlardır. Öğrenilmiş davranışlar istedik olabileceği gibi istenmeyen davranışlar da olabilir. İnsanlar okuma-yazmayı, aritmetiği, öz-bakım becerilerini öğrendikleri gibi küfür etmeyi, başkalarına eziyet etmeyi ya da sahtekârlık yapmayı da öğrenirler. Hem istedik davranışlar hem de istenmeyen davranışlar aynı iki yolla edinilir. Planlı Eğitim ve Kültürlenme (Toplumsallaşma).

NOT

Hem istedik davranışlar hem de istenmeyen davranışlar öğrenilebilir. Öğrenme ille de istedik yönde bir davranış değişikliği olmak zorunda değildir.

Planlı eğitim yoluyla insanlara okuma-yazma, bilgisayar kullanma, yabancı dil gibi şeyler öğretilmektedir. Kopya çekmek ya da okulda gerçekleşen hatalı öğrenmeler ise planlı eğitimin hatalı yan ürünü olan istenmeyen davranışlardır.

KPSS2024

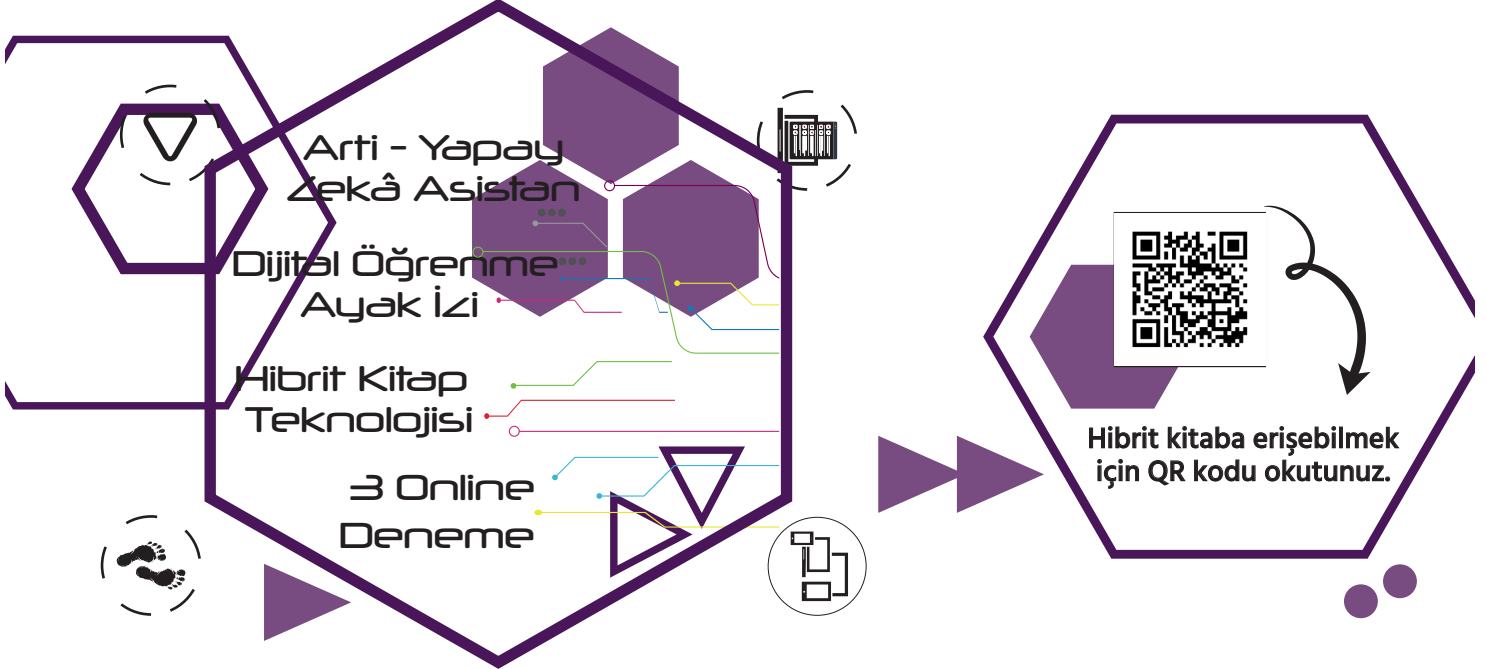
EĞİTİM BİLİMLERİ

KONU ANLATIMLI MODÜLER SET

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Bütün kitaplar cepte, tablette, masanda

Komisyon

KPSS Eğitim Bilimleri Konu Anlatımı / Ölçme ve Değerlendirme

ISBN 978-625-6890-44-2

Kitapta yer alan bölümlerin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayineimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten uluslararası akademik bir yayınevidir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan WorldCat ve ayrıca Türkiye'de kurulan Turcademy.com tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilmektedir.

54. Baskı: Temmuz 2023, Ankara

Proje-Yayın: Nilay Balin
Dizgi-Grafik: Gülnur Öcalan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Vadi Grup Basım AŞ
Saray Mah. 126. Cad. No: 20/A
Kazan/ANKARA
(0312 394 55 91)
Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 49180

İletişim

Shira Ticaret Merkezi, Macun Mahallesi 204 Cad.
No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Ö N S Ö Z

Değerli Öğretmenlerimiz,

Kendini eğitime ve öğretime adanmanın kutsallığını yaşamak için çıktığınız bu yolda iyi bir başlangıç yapmak ve mutlu yarınlara ulaşmak için ilk adım çalışmaya karar vermeniz ve doğru bir şekilde çalışmaya başlamanızdır. Bu doğrultuda hazırladığımız yayınlarımızla sizi en uygun şekilde amacınıza ulaştırmayı hedefliyoruz.

Pegem Akademi

Kitabın baskı tarihinden sonra gerçekleşen değişikliklere aşağıda yer alan kodu okutarak ulaşabilirsiniz.

<https://depo.pegem.net/2024eb-olcmevedegerlendirme-ka-guncelleme.pdf>

TÜRKİYE'DE İLK DEFA TÜM KİTAPLAR YANINDA; CEPTE, TABLETTE VE MASANDA

Hibrit kitaplarda kullanıcılar;

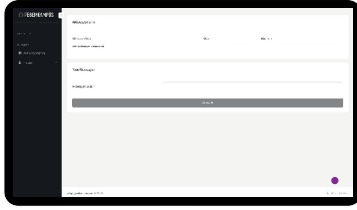
- 1 Kitabın dijital formatına erişim sağlayabilir.
- 2 Kitabın bölümleri altında video derslere erişim sağlayabilir.
- 3 Konu sonu testlerini çözebilir.

Detaylı anlatım için QR kodu okutunuz.

Yapay zekâ, bırakılan etkileşimler sonrasında kullanıcıların başarı durumlarını tespit ederek karşılırlarına bir analiz ekranı çıkarmaktadır.

Pegem Kampüs web sitesi üzerinden hibrit kitabınıza erişebilmek için aşağıdaki adımları takip ediniz:

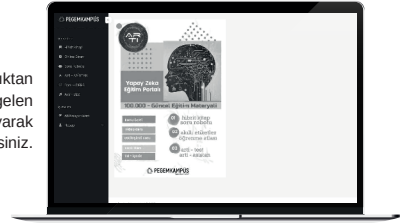
Mevcut tarayıcınızın adres çubuğuna arti.pegemkampus.com yazarak web sitemiz üzerinden etkileşimli ve yapay zekâ destekli hibrit kitaba erişim sağlayabilirsiniz.

Üyelik bilgileriniz ile giriş yaptıktan sonra sol menüde yer alan "Aktivasyonlarım" sekmesine girerek kodunuzu aktif edebilirsiniz.

Aktivasyon işleminizi tamamladıktan sonra menüde aktif hâle gelen "Hibrit Kitap" sekmesine tıklayarak içeriklere ulaşabilirsiniz.

Aktivasyon kodu kitabınızın ilk sayfasında yer almaktadır.
Aktivasyon kodu ile aktif ettiğiniz hibrit kitaba erişim 31.08.2024 tarihine kadar geçerlidir.

Pegem Kampüs İletişim Hattı
0312 418 51 55

1. BÖLÜM

Ölçme ve Değerlendirmede Temel Kavramlar

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRMEİN EĞİTİM SİSTEMİNDEKİ YERİ VE ÖNEMİ.....	1
EĞİTİM PROGRAMI VE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	2
EĞİTİMDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRMEYEN HANGİ AMAÇLAR İÇİN YARARLANILABİLİR?.....	2
ÖLÇME	3
Ölçme Tanımından Çıkanlabilecek Sonuçlar	3
Ölçme İşlemi Öğeleri	3
Değişken	3
Özelliklerine Göre Değişkenler.....	4
Yapılarına Göre Değişkenler.....	4
Araştırmaya Konu Oluşlarına Göre Değişkenler.....	4
Ölçme Kuralı	6
Birim	6
Doğal Birim.....	6
Yapma / Standart birim.....	7
Türetilmiş Birim	7
Birim Taşınması Gereken Nitelikler	8
Ölçme Türleri	8
Doğrudan Ölçme.....	8
Dolaylı Ölçme	9
Türetilmiş Ölçme.....	9
Ölçmede Ölçek	11
Sınıflama Ölçeği.....	11
Sıralama Ölçeği.....	12
Eşit Aralıklı Ölçekler	13
Eşit Oranlı Ölçek	14
DEĞERLENDİRME	16
Değerlendirme Türleri.....	17
Ölçütüne Göre Değerlendirme Türleri.....	17
Mutlak Değerlendirme.....	17
Bağıl Değerlendirme	18
Amacına Göre Değerlendirme Türleri	20
Tanıma Yerleştirme (Diagnostik) Değerlendirme ..	20
Bıçimlendirme Yetiştirme Değerlendirmesi (İzleme, Formative Değerlendirme).....	21

Düzyer Belirleme Değerlendirmesi (Değer Bıçme Sonuç ya da Summative Değerlendirme)	21
ÖZET	24
ÇÖZÜMLÜ TEST	26
ÇÖZÜMLER.....	28
CEVAPLI TEST	29

2. BÖLÜM

Ölçme Araçlarında Bulunması Gereken Nitelikler

ÖLÇME ARAÇLARINDA BULUNMASI GEREKEN NİTELİKLER	33
GEÇERLİK	33
GEÇERLİK TÜRLERİ	34
Kapsam Geçerliğı	34
Kapsam Geçerliğini Belirleme Yolları	35
Görünüş Geçerliğı	37
Ölçüt Geçerlikleri.....	38
Yordama Geçerliğı	38
Uygunluk Geçerliğı (Mevcut durum, eş zaman, zamandaş geçerlik)	40
Yapı Geçerliğı.....	40
Sonuçsal Geçerlik.....	42
Geçerliğı Etkileyen Faktörler.....	43
GÜVENİRLİK	45
Ölçmede Hata ve Güvenirlik.....	46
Ölçmede Hata Kaynakları	47
Hata Türleri.....	48
Güvenirlik Belirleme Yolları.....	52
Test - Tekrar Test Yöntemi (Kararlılık Katsayısı)	52

Eş Değer Formlar Yöntemi (Paralel Testler Yöntemi - Eş Değerlik Katsayısı ya da Tutarlılık Katsayısı)	54
Eş Değer Yarılama (Testin iki yarıya bölünmesi) (İç Tutarlılık Katsayısı) Yöntemi	55
İç Tutarlılık Katsayıları Yoluyla Güvenirliğin Belirlenmesi.....	56
Standart Hata	58
GÜVENİRLİĞİ ARTTIRMAK İÇİN YAPILMASI GEREKENLER	60
GEÇERLİK VE GÜVENİLİRLİK ARASINDAKİ İLİŞKİ	62
KULLANIŞLILIK	63
ÖZET	64
ÇÖZÜMLÜ TEST	66
ÇÖZÜMLER	70
CEVAPLI TEST	73

3. BÖLÜM

Eğitimde Kullanılan Ölçme Araçları

TESTLERİN SINIFLANMASI	78
Ölçtükleri Özelliklere Göre Testlerin Sınıflanması	78
Tipik Davranış Testleri	78
Maksimum Performans Testleri	79
Cevaplama Tepkisine Göre Testler	80
Ayrılan Zamana Göre Testler.....	80
Hız Testleri.....	80
Güç Testleri	81
Puanlama Biçimine Göre Testler.....	81
Testi Alan Birey Sayısına Göre Testler.....	81
Test Planı.....	81
KLASİK ÖLÇME ARAÇLARI	82
Yazılı Yoklama.....	82
Yazılı Yoklamalarda Geçerlik ve Güvenirlik	87
Yazılı Yoklamalarda Puanlama.....	88
Kısa Cevaplı Testler.....	91
Kısa Cevaplı Testlerde Geçerlik ve Güvenirlik.....	93
Eşleştirmeli Testler.....	93

Doğru - Yanlış Testleri	95
Çoktan Seçmeli Testler	96
Çoktan Seçmeli Testlerde Geçerlik ve Güvenirlik.....	99
Çoktan Seçmeli Testlerin Puanlanması	102
Sözlü Sınavlar	102
Sözlü Sınavlarda Geçerlik, Güvenirlik ve Kullanışlılık	103
TAMAMLAYICI ÖLÇME ANLAYIŞI	104
Kavram Haritaları.....	106
Tanılayıcı Dallanmış Ağaç (TDA).....	108
Kelime İlişkilendirme Tablosu (KİT).....	109
Yapılandırılmış Grid.....	110
Performans Değerlendirme.....	111
Performans Ödevleri	113
Proje Ödevleri.....	114
Ürün Seçki Dosyası (Portfolyo).....	114
Portfolyo Türleri.....	115
Portfolyoların Sınırlılıklarını Ortadan Kaldırmak İçin Yapılması Gerekenler	118
TAMAMLAYICI ÖLÇME ANLAYIŞINDA PERFORMANSI PUANLAMA ARAÇLARI	119
Kontrol Listesi.....	119
Dereceli Puanlama Ölçeği (Rubric)	120
Gözlem Formları	125
Anekdot Kayıtları	125
Görüşmeler (Mülakatlar)	125
ÖĞRENCİNİN DEĞERLENDİRME SÜRECİNE KATILIMINI SAĞLAMA ARAÇLARI	126
Öz Değerlendirme Formları.....	126
Akran Değerlendirme Formu	127
Grup Değerlendirme Formu	128
ÖZET	129
ÇÖZÜMLÜ TEST	131
ÇÖZÜMLER	136
CEVAPLI TEST	138

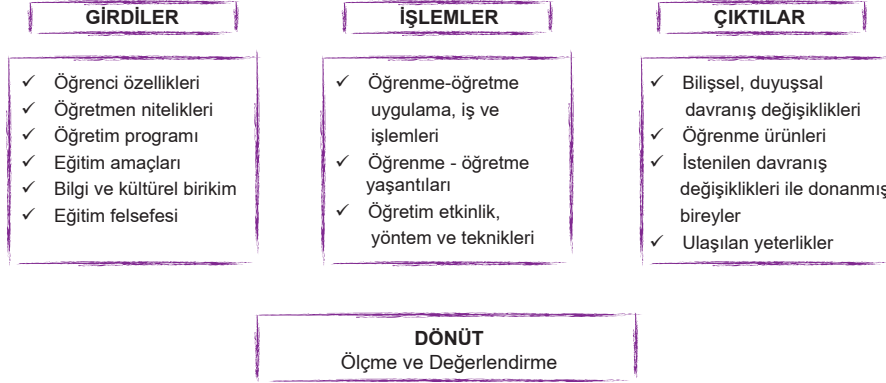
4. BÖLÜM

Test ve Madde İstatistikleri

TEST VE MADDE İSTATİSTİKLERİ.....	143
MERKEZİ YIĞILMA - TOPLANMA - MERKEZİ EĞİLİM ÖLÇÜLERİ	143
Aritmetik Ortalama.....	143
Medyan	147
Mod (Tepe Değer)	149
MERKEZİ YAYILIM (DEĞİŞİM, FARKLILAŞMA, DAĞILIM) ÖLÇÜLERİ	153
Ranj.....	153
Çeyrek Sapma	155
Standart Sapma	156
Varyans (Değişkenlik).....	157
Bağıl Değişkenlik Katsayısı	157
Çarpıklık Katsayısı.....	158
Normal ya da Simetrik Dağılım	158
Sağa Çarpık Pozitif Kayışlı Dağılım	159
Sola Çarpık Negatif Kayışlı Dağılımlar	160
STANDART PUANLAR (Z VE T PUANI)	163
Z Puanı	163
T Puanı	164
MADDE İSTATİSTİKLERİ	169
Basit Yöntemle Madde Analizi	171
Madde Güçlük İndeksi.....	171
Madde Ayırt Edicilik İndeksi.....	172
Korelasyon Yöntemi ile Madde Ayırt Ediciliğinin Hesaplanması.....	177
Diğer Madde İstatistikleri.....	178
Madde Varyansı ve Madde Standart Sapması	178
Madde Güvenirlik Katsayısı.....	179
Meraklısına	179
ÖZET	181
ÇÖZÜMLÜ TEST	184
ÇÖZÜMLER.....	190
CEVAPLI TEST	194
 KAYNAKÇA	 199

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRMENİN EĞİTİM SİSTEMİNDEKİ YERİ VE ÖNEMİ

Eğitim belli uzak, genel ve özel amaçlara ulaşmak üzere oluşmuş bir sistemdir. Eğitim sistemi girdiler, işlemler, çıktılar ve dönüt öğelerinden oluşmaktadır. Eğitim sisteminin belli noktalarında dönütleri olan ve başka sistemlerle de ilişkileri olan açık bir sistemdir.

Ölçme ve değerlendirme;

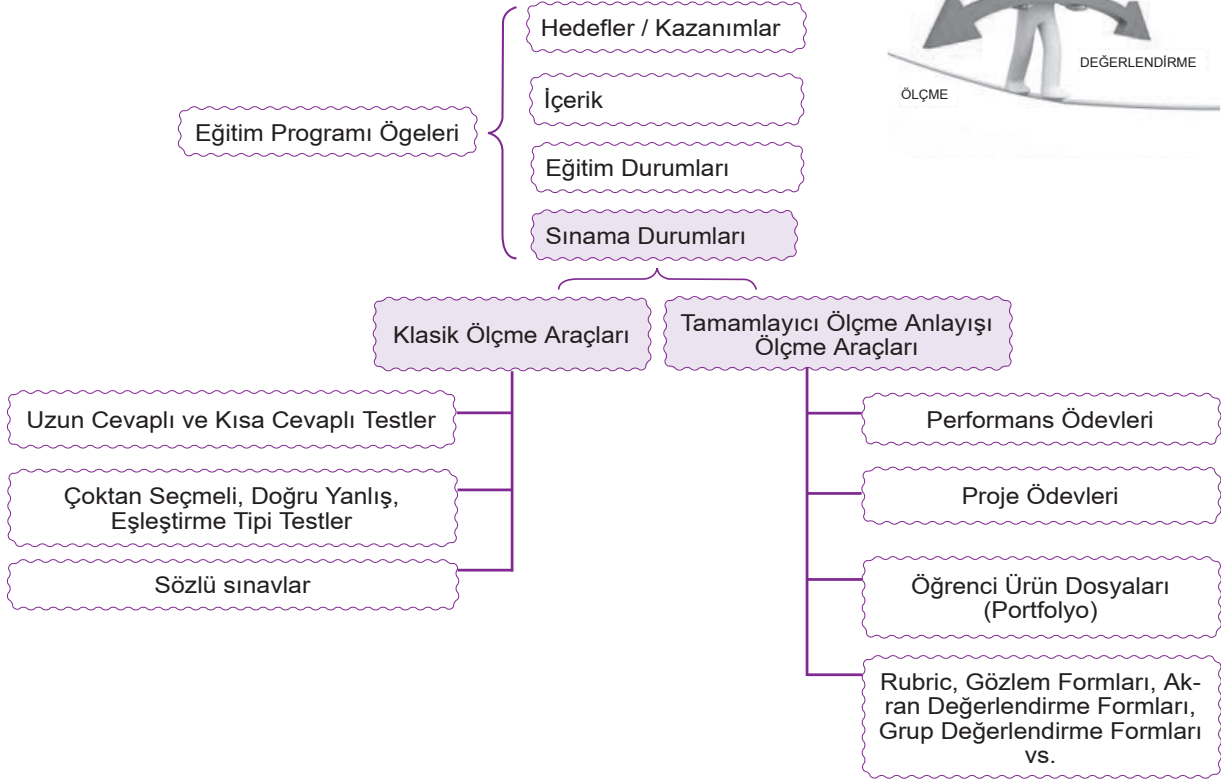
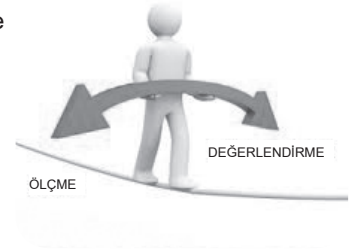
- ✓ Girdilerin niteliklerinin belirlenmesi,
- ✓ Sistemin işlemler ögesi kapsamındakilerin (yöntem, etkinlik, vb.) etkili olup olmadığı ve eksikliklerinin belirlenmesi
- ✓ Hedeflere ve belirlenen yeterliklere ulaşma düzeyinin belirlenmesi yolu ile eğitim sistemine dönüt sağlamaktır.

Ölçme ve değerlendirmeden dönüt alan unsurlar ve aldıkları dönütün niteliği aşağıdaki gibi tablolaştırılabilir:

ÖĞRENCİYE	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Hazır oluş ve ön öğrenme düzeyi, ✓ İlgi ve yetenekleri, ✓ Öğrenme eksiklikleri, ✓ Güçlü ve zayıf yönleri, ✓ Hedef ve yeterliklere ulaşma düzeyi hakkında dönüt sağlar.
ÖĞRETMENE	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Öğrencilerin gelişimi ve nitelikleri, ✓ Öğrencilerini tanıma, gelişimlerini izleme ve öğrenme düzeylerini belirleme, ✓ Kendi mesleki yeterlikleri, ✓ Öğretimi planlama, uygulama ve değerlendirme konusundaki yeterlikleri hakkında dönüt sağlar.
ÖĞRETİM YÖNTEM-TEKNİK, ARAÇ GEREÇ VE ORTAMINA	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Etkili öğrenme sağlayıp sağlamadığı, ✓ Aksayan, eksik kalan yönleri olup olmadığı, ✓ Biçimlendirilmesi ve değiştirilmesi gereken yönlerinin olup olmadığı yönünde dönüt sağlar.
ÖĞRETİM PROGRAMINA	<ul style="list-style-type: none"> ✓ İstenilen öğrenmeleri saptamadaki araçsal ve yapısal değeri hakkında dönüt sağlar.

EĞİTİM PROGRAMI VE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Ölçme ve değerlendirme (sınama durumları) eğitim programları öğelerinden biridir. "Ne kadar öğrettik?" sorusu temelinde desenlenir. Ölçme ve değerlendirmenin hangi ölçme araçları ile nasıl yapılacağı programların sınama durumları ögesinde uygulayıcılara açıklanır.

EĞİTİMDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME DEN HANGİ AMAÇLAR İÇİN YARARLANILABİLİR?

- ✓ Eğitim gereksinimlerinin saptanması,
- ✓ Belli bir dersle ilgili davranışları kazanabilmeleri için gerekli olan davranışlara önceden sahip olup olmadıklarının belirlenmesi,
- ✓ Öğretme - öğrenme sürecinde oluşan eksikliklerin belirlenmesi, sürecin biçimlendirilmesi ve iyileştirilmesi,
- ✓ Öğrencilerin kazanımlara ulaşma düzeylerinin belirlenmesi,
- ✓ Öğretim programlarının değerlendirilmesi,
- ✓ Rehberlik ve yönlendirme amacıyla (ilgi ve yeteneklerin değerlendirilmesi) yararlanılabilir.

Sözün özü

Ölçme değerlendirmeden;

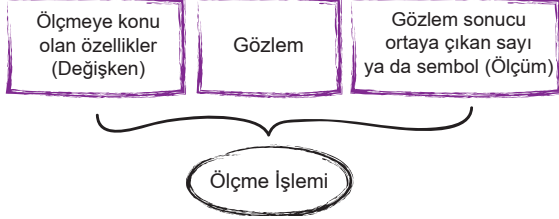
- ✓ Tanıma,
- ✓ Seçme,
- ✓ Yönelme,
- ✓ Yerleştirme,
- ✓ İzleme,
- ✓ Düzey belirleme,
- ✓ Dönüt alma,
- ✓ Program değerlendirme,
- ✓ İhtiyaç saptama,
- ✓ Rehberlik ve yönlendirme amacıyla yararlanılmaktadır.

ÖLÇME

Ölçme, en geniş anlamı ile "belli bir nesnenin ya da nesnelerin belli bir özelliğe sahip olup olmadığının gözlenerek sonuçlarının sayılarla ya da başka sembollerle gösterilmesidir."

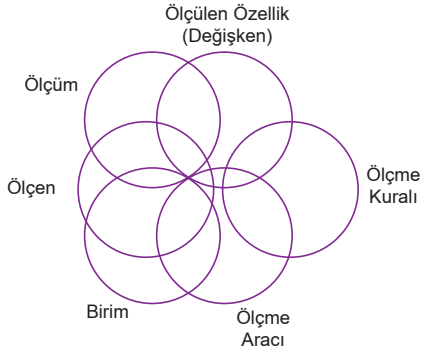
Ölçme tanımı aşağıdaki gibi şemalaştırılabilir:

Ölçme Tanımından Çıkarılabilecek Sonuçlar

- ✓ Ölçme işlemine en az bir özellik konu edilir. Ölçmeye konu edilen bu özelliklere **değişken** denir.
- ✓ Ölçme işlemi bir gözlemdir.
- ✓ Ölçme işleminin sonucunda gözlenenlerin sayı ve sembolle ifade edilmesi gerekir.
- ✓ Sayı ve sembolle ifade edilen bu sonuca ölçüm denir.
- ✓ Ölçme "Ne kadar?" sorusuna yanıt aramaktadır.

Ölçme İşlemi Öğeleri

Sözün Özü

Fark kavramı ölçme için temeldir. Çünkü ölçme farktan doğmuştur. Ölçmenin yapılış gerekçesini aynı varlıkların farklı derecelerde özelliklere sahip olmasıyla açıklayabiliriz.

Ölçme işlemi bu farklılıkları;

- ✓ miktara dönüştürme,
- ✓ puanlama,
- ✓ sayma,
- ✓ sıralama,
- ✓ nitelendirme,
- ✓ adlandırma,
- ✓ gruplama şeklinde yapabilir.

Örnek

Ölçmenin öğeleri aşağıdaki tablodaki gibi örneklenebilir:

Ölçülen Özellik (Değişken)	Akademik Başarı (Matematik dersi için)
Ölçme Kuralı	Testte 25 soru vardır. Her soru 4 puandır.
Ölçme Aracı	Çoktan Seçmeli Matematik Testi
Birim	4 puan
Gözlemi Yapan	Matematik öğretmeni
Ölçüm	Ali 80 aldı. 80 puan

Ölçme İşlemine Örnekler

- ✓ Deniz, bu dönem 8 gün devamsızlık yaptı.
- ✓ Çağdaş, Türkçe dersinde 4 kez söz aldı.
- ✓ Kaan'ın yazdığı kompozisyonda 6 yerde yazım yanlışı var.
- ✓ Matematik testinde en yüksek puanı Zeynep aldı.
- ✓ Kız öğrencilerin en uzununu Merve'dir.
- ✓ Feyza'nın göz rengi kahverengidir.

Örnek Soru

Aşağıdakilerden hangisi ölçmenin öğelerinden biri **değildir**?

- A) Ölçülecek nitelik
- B) Birim
- C) Ölçme aracı
- D) Ölçüt
- E) Ölçen kişi ya da makine

Çözüm: Ölçme öğeleri arasında ölçüt, yorum ve karar bulunmaz. Bunlar değerlendirme ile ilgili kavramlardır. Cevap D

Değişken

- ✓ Bir ölçümden diğerine farklılık gösterirler.
- ✓ Gözlemden gözleme farklı değer alabilirler. En az 2 değer alır.
- ✓ Ölçmeye konu olan özelliklerdir.
- ✓ Cinsiyet, yaş, boy uzunluğu, akademik başarı, zekâ, yetenek puanları bir bireyden diğerine farklılık gösterdiğinden her biri bir değişkendir.

KPSS2024

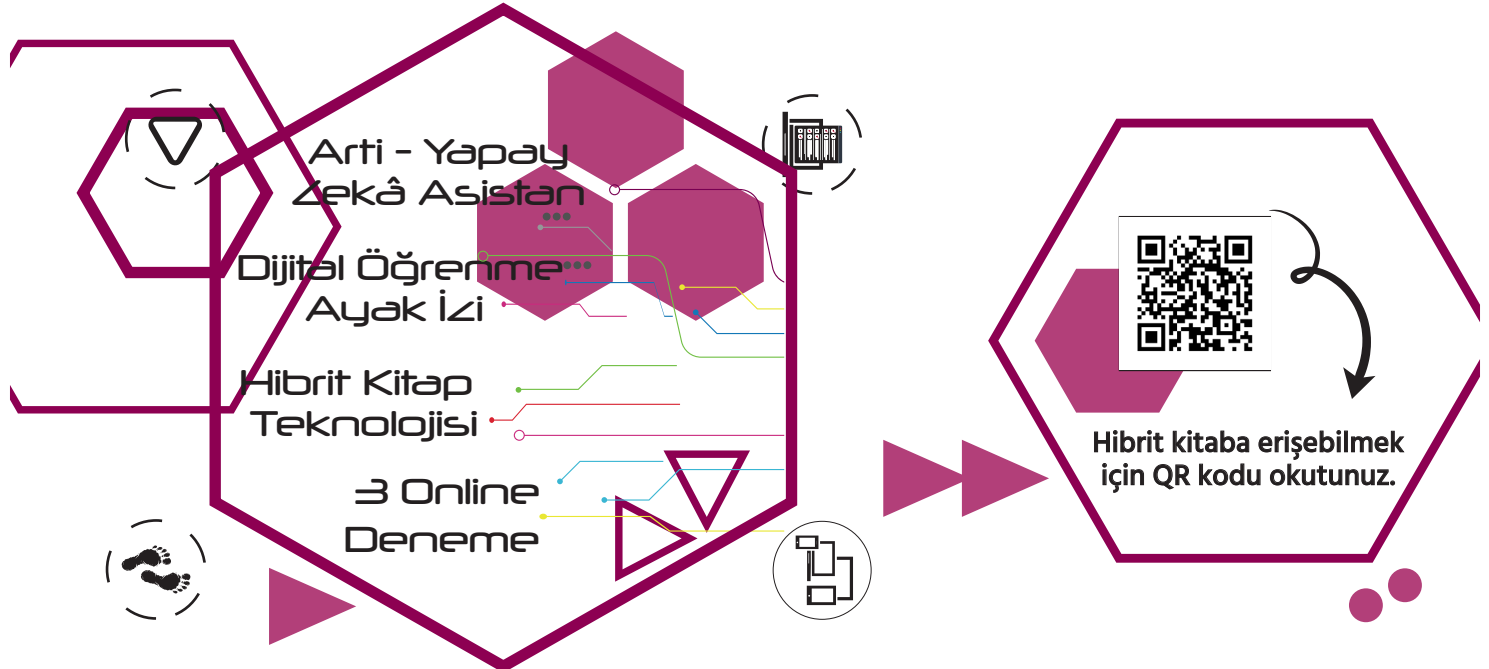
EĞİTİM BİLİMLERİ

KONU ANLATIMLI MODÜLER SET

ÖĞRETİM İLKE VE YÖNTEMLERİ

Bütün kitaplar cepte, tablette, masanda

Komisyon

KPSS Eğitim Bilimleri Konu Anlatımı / Öğretim İlke ve Yöntemleri

ISBN 978-625-6890-44-2

Kitapta yer alan bölümlerin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayineimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten uluslararası akademik bir yayınevidir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan WorldCat ve ayrıca Türkiye'de kurulan Turcademy.com tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilmektedir.

54. Baskı: Temmuz 2023, Ankara

Proje-Yayın: Nilay Balin
Dizgi-Grafik: Gülnur Öcalan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Vadi Grup Basım AŞ
Saray Mah. 126 Cad. No: 20/A
Kazan/ANKARA
Tel: (0312) 802 00 53-54

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 49180

İletişim

Shira Ticaret Merkezi, Macun Mahallesi 204 Cad.
No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Ö N S Ö Z

Değerli Öğretmenlerimiz,

Kendini eğitime ve öğretime adanmanın kutsallığını yaşamak için çıktığınız bu yolda iyi bir başlangıç yapmak ve mutlu yarınlara ulaşmak için ilk adım çalışmaya karar vermeniz ve doğru bir şekilde çalışmaya başlamanızdır. Bu doğrultuda hazırladığımız yayınlarımızla sizi en uygun şekilde amacınıza ulaştırmayı hedefliyoruz.

Pegem Akademi

Kitabın baskı tarihinden sonra gerçekleşen değişikliklere aşağıda yer alan kodu okutarak ulaşabilirsiniz.

<https://depo.pegem.net/2024eb-ogretimyontemveteknikleri-ka-guncelleme.pdf>

TÜRKİYE'DE İLK DEFA TÜM KİTAPLAR YANINDA; CEPTE, TABLETTE VE MASANDA

Hibrit kitaplarda kullanıcılar;

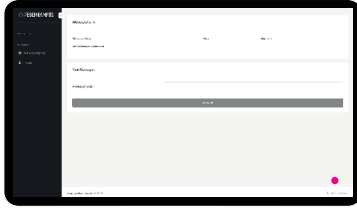
- 1 Kitabın dijital formatına erişim sağlayabilir.
- 2 Kitabın bölümleri altında video derslere erişim sağlayabilir.
- 3 Konu sonu testlerini çözebilir.

Detaylı anlatım için QR kodu okutunuz.

Yapay zekâ, bırakılan etkileşimler sonrasında kullanıcıların başarı durumlarını tespit ederek karşılırlarına bir analiz ekranı çıkarmaktadır.

Pegem Kampüs web sitesi üzerinden hibrit kitabınıza erişebilmek için aşağıdaki adımları takip ediniz:

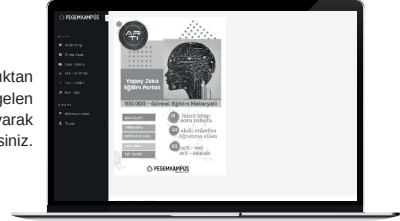
Mevcut tarayıcınızın adres çubuğuna arti.pegemkampus.com yazarak web sitemiz üzerinden etkileşimli ve yapay zekâ destekli hibrit kitaba erişim sağlayabilirsiniz.

Üyelik bilgileriniz ile giriş yaptıktan sonra sol menüde yer alan "Aktivasyonlarım" sekmesine girerek kodunuzu aktif edebilirsiniz.

Aktivasyon işleminizi tamamladıktan sonra menüde aktif hâle gelen "Hibrit Kitap" sekmesine tıklayarak içeriklere ulaşabilirsiniz.

Aktivasyon kodu kitabınızın ilk sayfasında yer almaktadır.
Aktivasyon kodu ile aktif ettiğiniz hibrit kitaba erişim 31.08.2024 tarihine kadar geçerlidir.

Pegem Kampüs İletişim Hattı
0312 418 51 55

1. BÖLÜM EĞİTİMLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR, ÖĞRETİM İLKELERİ VE ÖĞRETİM STRATEJİLERİ

ÖĞRETME - ÖĞRENME SÜRECİNDE TEMEL KAVRAMLAR	1
1. Yaklaşım/Model.....	1
2. Strateji	1
3. Yöntem.....	1
4. Teknik.....	1
5. Taktik	1
ÖĞRETİM İLKELERİ.....	1
1. Hedefe Görelik (Amaca uygunluk).....	2
2. Öğrenciye Görelik (Çocuğa uygunluk).....	2
3. Yaşama Yakınlık (Hayatilik).....	2
4. Somuttan Soyuta.....	2
5. Bilinenden Bilinmeyene	3
6. Kolaydan Zora (Basitten Karmaşığa).....	3
7. Yakından Uzağa.....	4
8. Açıklık (Alenilik).....	4
9. Etkin Katılım (Aktivite/İş).....	5
10. Güncellik (Aktüalite).....	5
11. Ekonomiklik.....	6
12. Bütünlük.....	6
13. Sosyallik.....	6
14. Bilgi ve Becerilerin Güvence Altına Alınması.....	7
ÖĞRETİM STRATEJİLERİ.....	7
A. Sunuş Yoluyla Öğretim Stratejisi.....	7
B. Buluş Yoluyla Öğretim Stratejisi.....	9
C. Araştırma - İnceleme Yoluyla Öğretim Stratejisi.....	10
"FARKI NASIL BULDUM ?" SORULARININ ÇÖZÜMLERİ.....	15
ÇÖZÜMLÜ TEST	16
ÇÖZÜMLER.....	22
CEVAPLI TEST	25

2. BÖLÜM

ÖĞRETİM YAKLAŞIMLARI VE MODELLERİ

YAPILANDIRMACILIK.....	29
ÇOKLU ZEKÂ.....	32
PROJE TABANLI ÖĞRENME.....	35
PROBLEME DAYALI ÖĞRENME (PDÖ)	37
AKTİF ÖĞRENME	39
OKULDA ÖĞRENME	40
TAM ÖĞRENME	42
ETKİLİ ÖĞRETİM MODELİ.....	45
TEMEL ÖĞRETME MODELİ	46
İŞBİRLİĞİNE DAYALI ÖĞRETİM MODELİ.....	47
ÖĞRETİM DURUMLARI MODELİ	49
BASAMAKLI ÖĞRETİM.....	52

KUANTUM ÖĞRENME	53
BEYİN TEMELLİ ÖĞRENME.....	54
İNTERNET TABANLI ÖĞRENME.....	55
UZAKTAN EĞİTİM	55
HARMANLANMIŞ (KARMA) EĞİTİM.....	56
YAŞAM BOYU ÖĞRENME.....	56
TERS-YÜZ ÖĞRENME.....	57
FARKLIlaştırılmış ÖĞRETİM ANAHTAR KAVRAMLAR	57
ÇÖZÜMLÜ TEST	58
ÇÖZÜMLER.....	63
CEVAPLI TEST	65

3. BÖLÜM ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

ANLATIM YÖNTEMİ	69
ÖRNEK OLAY YÖNTEMİ.....	70
PROBLEM ÇÖZME.....	72
GÖSTERİP-YAPTIRMA.....	73
TARTIŞMA YÖNTEMİ	74
1. Büyük Grup Tartışması	75
2. Vızıltı Grupları.....	75
3. Zıt Panel.....	76
4. Kollegyum	76
5. Münazara	77
6. Panel	78
7. Forum	79
8. Sempozyum (Bilgi Şöleni).....	80
9. Seminer	80
10. Sokrat Semineri	81
11. Sokratik Tartışma	82
12. Fikir Taraması.....	83
13. Açık Oturum.....	83
14. Çember Tartışma	84
15. Çalıştay (Workshop).....	84
ÇÖZÜMLÜ TEST	87
ÇÖZÜMLER.....	90
CEVAPLI TEST	92

4. BÖLÜM

ÖĞRETİM TEKNİKLERİ

A. GRUPLA ÖĞRETİM TEKNİKLERİ.....	94
1. Beyin Fırtınası.....	94
2. Fikir Taraması.....	96
3. Beyin Eseri/Ürünü	96
4. Soru-Cevap	96
5. Mikro Öğretim	97
6. Ekiple Öğretim.....	98
7. Benzetim (Simülasyon).....	98
8. Analoji ve Metafor	99
9. Sinektik (İlişkilendirme).....	100
10. Argümantasyon (Dayanaklandırma).....	100

11. Kartopu.....	101
12. Altı Düşünce Şapkası	101
13. Altı Uygulama Ayakkabısı.....	102
14. Eğitsel Oyunlar.....	103
15. İstasyon.....	104
16. Gösteri (Demonstrasyon).....	105
17. Görüş Geliştirme	105
18. Köşelenme	106
19. Konuşma Halkası	107
20. Rol Oynama	107
21. Drama.....	109
22. Tahmin Gözlem Açıklama (TGA Diyagramı).....	111
23. 5N 1K.....	111
24. Tarihsel Empati.....	111
25. Akrostiş.....	112
26. Öykü Oluşturma/Tamamlama	112
27. Arkası Yarn	113
28. Dedikodu.....	113
29. Pazaryeri	113
30. Akvaryum.....	114
31. Philips 66.....	114
32. Düşün-Eşleş-Paylaş	114
B. BİREYSEL ÖĞRETİM TEKNİKLERİ.....	115
I. Programlı Öğretim.....	115
II. Bilgisayar Destekli Öğretim.....	116
III. Bireyselleştirilmiş Öğretim (Keller Planı)	118
IV. Bilişsel Çıracılık.....	118
V. Tutor Destekli Eğitim.....	120
VI. Akran eğitimi.....	120
C. SINIF DIŞI ÖĞRETİM TEKNİKLERİ	121
I. Gezi	121
II. Gözlem.....	122
III. Görüşme	123
IV. Sergi.....	123
V. Ev ödevi.....	124
ÖĞRETİM TEKNİKLERİNE YÖNELİK İPUÇLARI.....	125
FARKI NASIL BULDUM SORULARININ	
ÇÖZÜMLERİ	131
ÇÖZÜMLÜ TEST	132
ÇÖZÜMLER.....	136
CEVAPLI TEST	138

5. BÖLÜM

KAVRAM ÖĞRETİMİ

OLGU KAVRAM VE İLKE İLİŞKİSİ.....	142
KAVRAM ÖĞRETİMİ TEKNİKLERİ	143
I. KAVRAM HARİTALARI.....	143
Kavram Haritası Türleri	144
1. Örümcek Ağı Harita	144
2. Olaylar Zinciri.....	144

3. Hiyerarşik Harita (Akış Şeması)	145
II. ZİHİN HARİTALARI.....	146
III. BİLGİ HARİTALARI	147
IV. V- DİYAGRAMI.....	149
V. KAVRAM KARİKATÜRLERİ.....	149
VI. KAVRAM KARGAŞASI YARATMA	
TEKNİĞİ	151
VII. KAVRAM AĞI (Semantik Ağ).....	151
VIII. BALIK KILÇIĞI.....	152
IX. ANLAM ÇÖZÜMLEME TABLOSU.....	154
X. YAPILANDIRILMIŞ GRİD	156
XI. KAVRAMSAL DEĞİŞİM METİNLERİ	157
XII. İKİ AŞAMALI TEŞHİS TESTLERİ	158
XIII. TEKZİP (ÇÜRÜTME) METİNLERİ	159
XIV. KELİME İLİŞKİLENDİRME	
TESTLERİ (KİT).....	160
XV. TANILAYICI DALLANMIŞ AĞAÇ (TDA) ..	160
XVI. ÇALIŞMA YAPRAKLARI.....	161
XVII. ÖĞRETİM YAPRAKLARI	163
KAVRAM ÖĞRETİM TEKNİKLERİNE	
YÖNELİK İPUÇLARI	164
FARKI NASIL BULDUM SORULARININ	
ÇÖZÜMLERİ	167
ÇÖZÜMLÜ TEST	168
ÇÖZÜMLER.....	170
CEVAPLI TEST	171

6. BÖLÜM

ÖĞRENME STİLLERİ VE ÜST DÜZEY DÜŞÜNME BECERİLERİ

A. ÖĞRENME STRATEJİLERİ.....	174
B. ÖĞRENME STİLLERİ	175
I. Yaşantı Temelli Öğrenme Modeli (Kolb).....	177
II. Dunn ve Dunn Öğrenme Stilleri Modeli	179
III. Gregorc'un Öğrenme Stilleri Modeli	180
C. ÜST DÜZEY DÜŞÜNME BECERİLERİ	181
I. Eleştirel Düşünme.....	181
II. Yaratıcı Düşünme	182
III. Yansıtıcı düşünme	184
IV. Metabilişsel Düşünme	185
V. Bilimsel Düşünme Becerileri.....	186
VI. Yakınsak ve Iraksak Düşünme Becerileri.....	189
VII. Yanal Düşünme	189
VIII. Analitik Düşünme.....	189
BÖLÜME YÖNELİK İPUÇLARI	190
FARKI NASIL BULDUM SORULARININ	
ÇÖZÜMLERİ	193
ÇÖZÜMLÜ TEST	194
ÇÖZÜMLER.....	196
CEVAPLI TEST	198
KAYNAKÇA	200

ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİNDE TEMEL KAVRAMLAR

- 1. Yaklaşım/Model:** Öğretimin temelini oluşturan temel felsefeyi açıklayan genel bir bakış açısidir. Yaklaşım/model öğretimin nasıl olması gerektiği hakkında öğrenme kuramlarını temele alarak genel görüş bildirir. Öğretim yaklaşımlarının sayısı oldukça fazladır. Örneğin; yapılandırmacılık, tam öğrenme, işbirliğine dayalı öğrenme ve yaşam boyu öğrenme birer yaklaşımdır.
- 2. Strateji:** Amaçlara ulaşmayı sağlayan ve öğrenme ve öğretim yönteminin seçimine yön veren genel bir plan ve tasarımıdır. Öğretim stratejisi bir yandan işlenecek dersin genel bir çerçevesini çizerken bir yandan da ders esnasında öğretmen ve öğrencilerin rollerini belirler. Öğretim stratejileri üç tanedir; Sunuş yoluyla öğretim, buluş yoluyla öğretim ve araştırma-inceleme yoluyla öğretim.
- 3. Yöntem:** Amaçlara ulaşmak için bilinçli olarak seçilen ve izlenen düzenli yoldur. Öğrenme ünitesinin hedeflerini gerçekleştirmek amacıyla öğretim stratejisine uygun şekilde kullanılan bir öğretme yoludur. Öğretim yöntemleri beş tanedir: Anlatım, tartışma, örnek olay, problem çözme ve gösterip-yaptırma.
- 4. Teknik:** Bir öğretme yöntemini uygulamaya koyma biçimi ya da sınıf içinde yapılan işlemlerin bütünüdür. Teknikler, öğretme biçimini ve yöntemini uygulamaktır. Öğretim tekniklerinin sayısı çok fazladır. Çünkü dersi farklı tekniklerle işlemek önemlidir. Örneğin; istasyon, soru-cevap, görüş geliştirme, drama, benzetim ve beyin fırtınası birer tekniktir.
- 5. Taktik:** Sınıfta belirli bir konu işlenirken geçen bir kavram ya da ilkenin ne olduğuna ilişkin sorulan soruyu yanıtlarken seçilen kısa yoldur. Çevre koşulları üzerine kurulmuş planlı, ayrıntılı ve özel bir eylem planıdır. Örneğin, öğrencilerinin düşünme becerilerini geliştirmek isteyen bir öğretmenin beyin fırtınası, görüş geliştirme ve altı şapkalı düşünme gibi teknikleri kullanmaya karar vermesi birer taktiktir. Seçilen taktikler öğretmenden öğretmene farklılık gösterebilir.

KPSS'de Çıkmış Soru

Bir dersin;

- genel çerçevesinin çizilmesinde,
- öğrenci ve öğretmen rollerinin belirlenmesinde
- amacın gerçekleştirilmesine yönelik işlemlerin belirlenmesinde

aşağıdakilerden hangisi temel belirleyicidir?

- A) Değerlendirmenin amacı
- B) Dersin gün içindeki saati
- C) Okulun sosyoekonomik şartları
- D) Öğretim stratejisi
- E) Yıllık çalışma planı

Çözüm: Öğretim stratejisi, dersin kazanımlarına ulaşmak için izlenen genel yoldur. Yani o günkü ders ya da ders saatlerinin işlenişindeki genel çerçeveyi belirler. Ayrıca öğretim stratejisi, öğretmen ve öğrencilerin dersteki rollerini belirler. Örneğin sunuş yolu stratejisinde öğretmen aktif, organize edici ve aktarıcı, öğrenciler alıcı rolündeyken, buluş yolu stratejisinde öğretmen rehber, öğrenciler aktif öğrenci rolündedir. Tüm bunlarla birlikte öğretim stratejisi, amacın gerçekleştirilmesine yönelik yöntem, teknik ve araç-gereçlerin belirlenmesine yön verir. Örneğin sunuş yolu stratejisi kullanılacaksa beraberinde anlatım yöntemi, soru-cevap tekniği ve kavram haritası kullanılabilir. Cevap D

ÖĞRETİM İLKELERİ

Öğretim ilkeleri "hedef ve kazanımlara ulaştıran, doğruluğu bilimsel olarak kanıtlanmış, her yaş ve düzey için genel kabul görmüş öğretim sürecini düzenleme uygulamalarıdır." Öğretim ilkeleri içeriğin ve ders kitaplarının düzenlenmesinde, öğrenme-öğretme sürecinin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesinde önemli rol oynar. Başlıca öğretim ilkeleri şunlardır;

- ✓ Hedefe görelilik (Amaca uygunluk)
- ✓ Öğrenciye görelilik (Çocuğa uygunluk)
- ✓ Yaşama yakınlık (Hayatilik)
- ✓ Somuttan soyuta
- ✓ Bilinenden bilinmeyene
- ✓ Kolaydan zora (Basitten karmaşığa)
- ✓ Yakından uzağa
- ✓ Açıklık (Alenilik)
- ✓ Etkin katılım (Aktivite/İş)
- ✓ Güncellik (Aktüalite)
- ✓ Ekonomiklik
- ✓ Bütünlük
- ✓ Sosyallik
- ✓ Bilgi ve becerinin güvence altına alınması

1. Hedefe Görelilik (Amaca uygunluk)

Eğitimin temel gayesi bireyde istendik davranış değişiklikleri oluşturarak hedeflere ulaşmaktır. Hedeflere ulaşmak için amaca hizmet eden ve hedefe ulaşmayı kolaylaştıran uygulamalar düzenlenmelidir. Derste ulaşılabilecek kazanımlar doğrultusunda öğrenme-öğretme sürecinin yapılandırılmasına hedefe görelilik denir. Bu yüzden hedefe uygun düzenlemeler yapmak için öğretmenler öncelikle hedefin hangi alanda olduğunu (bilişsel, duyuşsal, devinişsel) belirlemeli sonrasında ise hedefin hangi düzeyde olduğunu saptamalı ve buna uygun yöntem/teknikler seçmelidir.

Örnek

- ✓ "Denge hareketleri yapar." kazanımı devinişsel alanda bir kazanımdır. Dolayısıyla daha çok bilişsel alanda etkili olan anlatım yöntemi ve hem bilişsel hem de duyuşsal alanda etkili olan tartışma yöntemi bu kazanım için uygun değildir. Öğretmen bu kazanım için devinişsel alanda etkili olan gösterip-yaptırma yöntemini seçmelidir.

Görüldüğü gibi hedefe görelilik sorularında dikkat edilmesi gereken hedefle, öğretim süreci arasındaki uyumluluk düzeyidir.

2. Öğrenciye Görelilik (Çocuğa uygunluk)

Öğretmenlerin öğrenme-öğretme sürecini düzenlerken öğrencilerin gelişim düzeyi, hazırbulunuşluğu, ihtiyaç, ilgi, yetenek, beklenti ve bireysel farklılıklarını dikkate alması, öğrenciye görelilik ilkesidir. Bu yüzden farklı eğitim düzeylerinde farklı süreçler düzenlenir. Çağdaş eğitim kuramlarına ve programlarına göre öğrenci öğrenme-öğretme sürecinin merkezinde yer almalı, öğretmen öğrencilere rehberlik etmelidir.

Örnek

- ✓ Okul öncesi eğitim çocukları "işlem öncesi dönemde" oldukları için programda dört işlem becerisi ile çözülebilen problemlere yer verilmemesi öğrenciye görelilik ilkesi ile ilgilidir ya da okul öncesi dönemde anlatım yöntemi kullanmak yerine oyuna dayalı etkinliklerle sürecin işlenmesi öğrenciye görelilik ilkesinin gereğidir. Çünkü bu dönemdeki çocuklar dinleyerek öğrenmek yerine yaparak-yaşayarak öğrenme eğilimindedir.

UNUTMA

Öğrenciye görelilik ilkesi program geliştirmenin psikolojik ve bireysel temelleri ile ilişkilidir. Program geliştirmede öğrenciye görelilik ilkesi ulaşılabilirlik/öğrenilebilirlik kavramları ile kullanılır.

3. Yaşama Yakınlık (Hayatilik)

Yaşama yakınlık ilkesi, okulda verilen eğitimin gerçek hayatla ilişkilendirilmesi veya gerçek yaşamda işlevsel olması, işe yaraması anlamına gelmektedir. Bireye ihtiyaç duyduğu gerekli bilgilerin öğretilmesi hayatilik ilkesi ile ilgilidir.

Örnek

- ✓ Toplama ve çıkarma işlemini öğrenen çocuklara performans görevi olarak ebeveynleri ile birlikte gittikleri bir markette alışverişini yapma, alınanları hesaplama, ödeme yapma ve para üstü alıp-verme ödeminin verilmesi okulda öğrenilenlerin gerçek yaşamla ilişkilendirilmesine yönelik uygulamalardır.

UNUTMA

Dersin giriş bölümündeki işlemlerden biri de güdülemedir. Güdüleme yapmak için öğretmen konunun önemini veya ulaşılabilecek kazanımın gerçek hayatta ne işe yarayacağını açıklar. Bu sebeple hayatilik ilkesi güdüleme işlemi ile yakından ilişkilidir.

4. Somuttan Soyuta

Somuttan soyuta ilkesi, bilgilerin öncelikle çok sayıda (özellikle de dokunma duyusu) duyu organını harekete geçirecek şekilde somut, sonrasında soyut olarak öğretilmesidir. Piaget'in zihinsel gelişim dönemleri dikkate alındığında işlem öncesi dönem (okul öncesi) ve somut işlemler dönemi (ilkokul) öğrencileri için soyut kavramlar çok anlamlı değildir. Yine Edgar Dale'nin yaşantı konisi dikkate alındığında çok sayıda duyu organına hitap eden somut öğrenmeler daha kalıcıdır. Dale'ye göre öğrenme somuttan soyuta ve basitten karmaşığa doğru düzenlenmelidir. Öğrenme-öğretme sürecini somutlaştırmak için gerçek nesnelere, numunelere, modeller, maketler, eşyalar ve nesnelere kullanılabilir.

Örnek

- ✓ İlkokul birinci sınıf öğrencilerine toplama işlemi öncelikle fındık, fasulye vb. gerçek nesnelere veya abaküs gibi araçlarla yaptırılıp, sonrasında rakam sembolleriyle yaptırılması somuttan soyuta ilkesi ile ilgilidir.

UNUTMA

Somuttan soyuta ilkesi özellikle işlem öncesi ve somut işlemler dönemi öğrencileri için vazgeçilmezdir. Dolayısıyla okul öncesi ve sınıf öğretmenliği ÖABT sınavında somuttan soyuta ilkesi sorulabilir.

Örnek Soru

Bir sınıf öğretmeni, ilkokul birinci sınıftaki öğrencilerinin, zihinlerinde sayı kavramını oluşturmalarına yardım etmek için sayı boncukları ile oluşturduğu kümelerle rakamları eşleştirmiştir.

Buna göre, öğretmen aşağıdaki öğretim ilkelerinden hangisini kullanmıştır?

- A) Açıklık
- B) Yakından uzağa
- C) Bilinenden bilinmeyene
- D) Somuttan soyuta
- E) Bütünlük

Çözüm: İlkokul birinci sınıf öğrencileri somut işlemler döneminde. Matematik dersi konuları ise oldukça soyut kavramlardan oluşur. Sayı kavramı bunlardan biridir. Bu yüzden sınıf öğretmenleri ilkokula yeni başlamış öğrencilerin zihinlerinde sayı kavramı oluşturmalarına yardım etmek için sayı boncukları kullanarak konuyu somutlaştırma yoluna girmiştir. Görüldüğü gibi soruda önemli bir çeldirici bulunmamaktadır. Cevap D

Örnek Soru

Bir okul öncesi öğretmeni matematik etkinliği içerisinde "Nesneleri sayar" kazanımı kapsamında yer alan "İleriye doğru birer birer ritmik sayar" göstergesine yönelik olarak çocukların önce sayı çubuklarını kullanarak saymalarını sağlar, sonra çocukları okul bahçesine çıkararak ağaçları saydırır.

Öğretmenin bu süreçte başvurduğu öğretim ilkeleri aşağıdakilerin hangisinde doğru sırada verilmiştir?

- A) Somuttan soyuta - Hayatilik
- B) Somuttan soyuta - Açıklık
- C) Hayatilik - Soyuttan somuta
- D) Açıklık - Bilinenden bilinmeyene
- E) Somuttan soyuta - Güncellik

Çözüm: Soru öncülünde görüldüğü gibi öğretmen kazanıma yönelik olarak iki etkinlik düzenlemiştir. Etkinliklerden ilki öğrencilerin bir kümedeki elemanların sayısını belirlemek için sayı çubuklarını kullanmalarıdır. Bu etkinlik sayı kavramının somutlaştırılmasını sağlamıştır. İkinci etkinlikte ise öğretmen, öğrencilerden okul bahçesindeki ağaçları saymalarını istemiştir. Ağaçlar gerçek yaşamın bir parçasıdır ve dolayısıyla yapılan etkinlik hayatilik ilkesi ile ilişkilidir. Yani öğretmen ilk olarak somuttan soyuta ve ikinci olarak hayatilik ilkesine başvurmuştur.

Bu tarz sıralama sorularında öğretmen adaylarının dikkatli olması gerekir. Sıralama sorularında öğretmen adaylarının soru öncülünde yapılan etkinliklerin üzerine sıra numarası vermeleri sorunun çözümünü kolaylaştıracaktır.

Cevap A

5. Bilinenden Bilinmeyene

Bilinenden bilinmeyene ilkesi, öğrencilerin bildikleri konulardan yola çıkarak bilmedikleri kavramı anlamlandırmalarını kolaylaştırılır. Bunun için hedef kavrama (bilinmeyen) ulaşmada kaynak kavram (bilinen) kullanılır. Öğrencilere ön bilgilerinin hatırlatılması bilinenden bilinmeyene ilkesi ile ilgilidir. Çünkü etkili ve kalıcı bir öğrenme, önceden öğrenilenlerle yeni öğrenilenler arasında bağ kurulabildiği oranda gerçekleşir.

Örnek

- ✓ Öğretmenin "denk küme" kavramını öğretmeden önce öğrencilerin küme, eleman ve eleman sayısı kavramlarını hatırlamasını sağlaması bilinenden bilinmeyene ilkesi ile ilişkilidir.

UNUTMA

Analoji/metafor bir kavramın başka bir kavrama benzetilmesi yoluyla öğretilmesidir. Örneğin, insan beyninin yapısının cevize benzetilerek öğretilmesinde, insan beyninin yapısı bilinmeyen hedef kavram, ceviz ise bilinen kaynak kavram olarak kullanılabilir.

Örnek Soru

Ümit Öğretmen "Doğal Afetlerden Korunma Yöntemleri" konusunu işlemeyen önce öğrencilerin doğal afetler hakkındaki ön bilgilerini ele almıştır.

Ümit Öğretmen'in kullandığı öğretim ilkesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bilinenden bilinmeyene
- B) Yakından uzağa
- C) Somuttan soyuta
- D) Basitten karmaşığa
- E) Aktüalite

Çözüm: Bilinenden bilinmeye ilkesinde yeni konu işlenmeden önce öğrencilerin ön bilgileri harekete geçirilir. böylece yeni bilgiler, ön bilgilerle ilişkilendirilmiş olur.

Cevap A

6. Kolaydan Zora (Basitten Karmaşığa)

Basitten karmaşığa ilkesi, öğrenme-öğretme sürecinin öğrencilerin kolayca yapabileceği işlem ya da becerilerden başlayıp kademe kademe zorlaşacak şekilde düzenlenmesidir. Bu ilke öğrencilere özgüven kazandırır ve öğrenilmiş çaresizlik yaşanma olasılığını azaltır. Öğretime zor konulardan başlanması öğrencilerde başarısızlık algısı oluşturabilir.

KPSS2024

EĞİTİM BİLİMLERİ

KONU ANLATIMLI MODÜLER SET

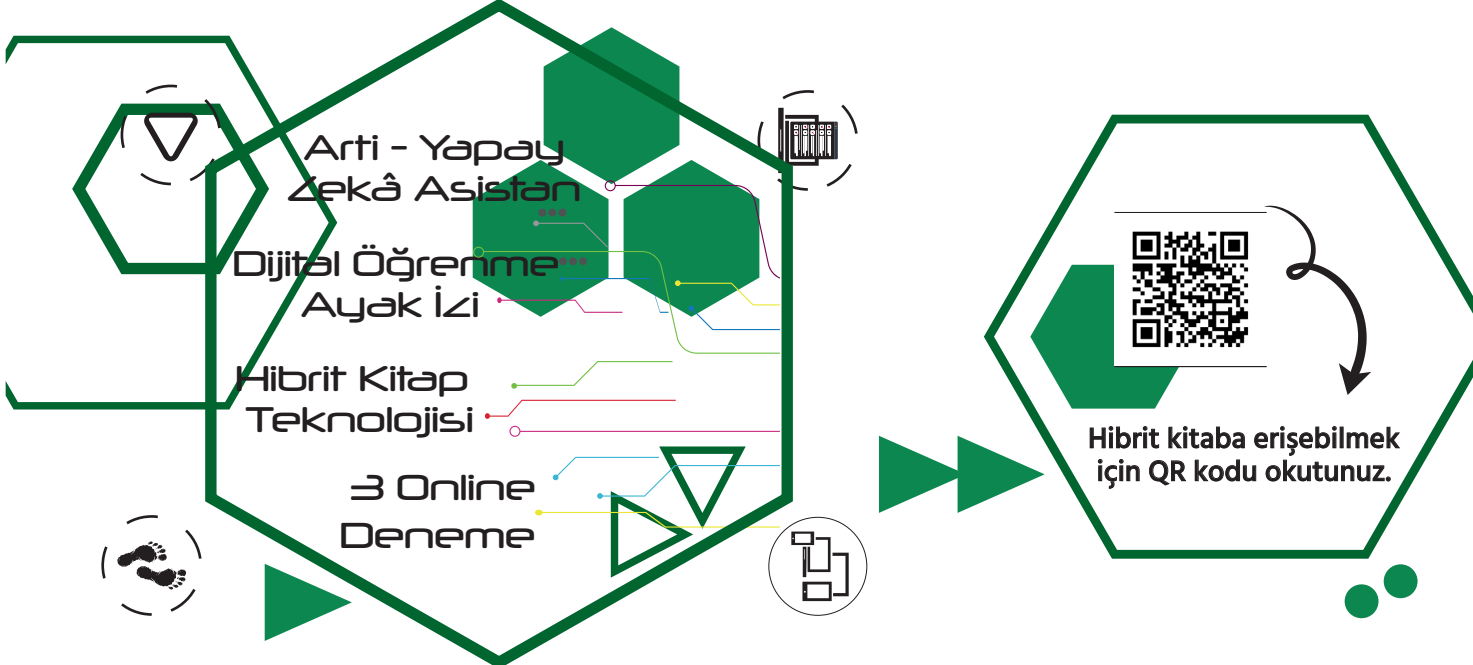
PROGRAM GELİŞTİRME

SINIF YÖNETİMİ

ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİ VE MATERYAL TASARIMI

Bütün kitaplar cepte, tablette, masanda

Komisyon

KPSS Eğitim Bilimleri Konu Anlatımı Program Geliştirme - Sınıf Yönetimi - Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı

ISBN 978-625-6890-44-2

Kitapta yer alan bölümlerin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten uluslararası akademik bir yayınevidir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan WorldCat ve ayrıca Türkiye'de kurulan Turcademy.com tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilmektedir.

54. Baskı: Temmuz 2023, Ankara

Proje-Yayın: Nilay Balın
Dizgi-Grafik: Gülnur Öcalan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Vadi Grup Basım AŞ
Saray Mah. 126. Cad. No: 20/A
Kazan/ANKARA
(0312 394 55 91)

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 49180

İletişim

Shira Ticaret Merkezi, Macun Mahallesi 204 Cad.
No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Ö N S Ö Z

Değerli Öğretmenlerimiz,

Kendini eğitime ve öğretime adanmanın kutsallığını yaşamak için çıktığınız bu yolda iyi bir başlangıç yapmak ve mutlu yarınlara ulaşmak için ilk adım çalışmaya karar vermeniz ve doğru bir şekilde çalışmaya başlamanızdır. Bu doğrultuda hazırladığımız yayınlarımızla sizi en uygun şekilde amacınıza ulaştırmayı hedefliyoruz.

Pegem Akademi

Kitabın baskı tarihinden sonra gerçekleşen değişikliklere aşağıda yer alan kodu okutarak ulaşabilirsiniz.

<https://depo.pegem.net/2024eb-ogretimyontemveteknikleri-ka-guncelleme.pdf>

TÜRKİYE'DE İLK DEFA TÜM KİTAPLAR YANINDA; CEPTE, TABLETTE VE MASANDA

Hibrit kitaplarda kullanıcılar;

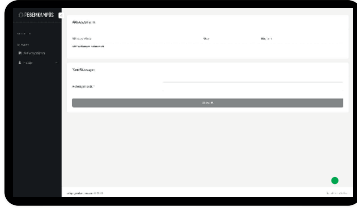
- 1 Kitabın dijital formatına erişim sağlayabilir.
- 2 Kitabın bölümleri altında video derslere erişim sağlayabilir.
- 3 Konu sonu testlerini çözebilir.

Detaylı anlatım için
QR kodu okutunuz.

Yapay zekâ, bırakılan etkileşimler sonrasında kullanıcıların başarı durumlarını tespit ederek karşılırlarına bir analiz ekranı çıkarmaktadır.

Pegem Kampüs web sitesi üzerinden hibrit kitabınıza erişebilmek için aşağıdaki adımları takip ediniz:

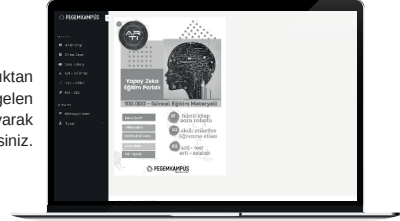
Mevcut tarayıcınızın adres çubuğuna arti.pegemkampus.com yazarak web sitemiz üzerinden etkileşimli ve yapay zekâ destekli hibrit kitaba erişim sağlayabilirsiniz.

Üyelik bilgileriniz ile giriş yaptıktan sonra sol menüde yer alan "Aktivasyonlarım" sekmesine girerek kodunuzu aktif edebilirsiniz.

Aktivasyon işleminizi tamamladıktan sonra menüde aktif hâle gelen "Hibrit Kitap" sekmesine tıklayarak içeriklere ulaşabilirsiniz.

Aktivasyon kodu kitabınızın ilk sayfasında yer almaktadır.
Aktivasyon kodu ile aktif ettiğiniz hibrit kitaba erişim 31.08.2024 tarihine kadar geçerlidir.

Pegem Kampüs İletişim Hattı
0312 418 51 55

PROGRAM GELİŞTİRME

1. BÖLÜM

Eğitimle İlgili Temel Kavramlar

EĞİTİM	1
Eğitim Türleri	2
EĞİTİM-KÜLTÜR İLİŞKİSİ	5
BİR SİSTEM OLARAK EĞİTİM	6
EĞİTİMİN İŞLEVLERİ	7
ÇÖZÜMLÜ TEST	9
ÇÖZÜMLER	11
CEVAPLI TEST	12

2. BÖLÜM

Türk Eğitim Sistemi

TÜRK MİLLÎ EĞİTİM SİSTEMİNİN GENEL YAPISI	15
TALİM VE TERBİYE KURULUNUN GÖREVLERİ	15
MİLLÎ EĞİTİM ŞÜRALARI	15
TEVHİD-İ TEDRİSAT KANUNU (ÖĞRETİM BİRLİĞİ YASASI)	16
1739 SAYILI TÜRK MİLLÎ EĞİTİM TEMEL KANUNU	16
ÇÖZÜMLÜ TEST	18
ÇÖZÜMLER	21
CEVAPLI TEST	22

3. BÖLÜM

Eğitimde Program Kavramı ve Program Türleri

PROGRAM	25
POSNER'İN PROGRAM TANIMLAMALARI	26
EĞİTİM PROGRAMI ÖGELERİ	28
İYİ BİR EĞİTİM PROGRAMININ ÖZELLİKLERİ	30
ÇÖZÜMLÜ TEST	33
ÇÖZÜMLER	36
CEVAPLI TEST	38

4. BÖLÜM

Program Geliştirme ve Program Geliştirmenin Kuramsal Temelleri

PROGRAM GELİŞTİRME	41
PROGRAM GELİŞTİRMENİN TEMEL ÖZELLİKLERİ	41
PROGRAM GELİŞTİRMENİN KURAMSAL TEMELLERİ	42
ÇÖZÜMLÜ TEST	51
ÇÖZÜMLER	54
CEVAPLI TEST	56

5. BÖLÜM

Program Geliştirme Yaklaşım, Model ve Tasarımları

PROGRAM GELİŞTİRME MODELLERİ	59
PROGRAM TASARLAMA YAKLAŞIMLARI	62
ÇÖZÜMLÜ TEST	68
ÇÖZÜMLER	71
CEVAPLI TEST	73

6. BÖLÜM

Program Tasarısının Hazırlanması

PROGRAM GELİŞTİRME ÇALIŞMA GRUPLARININ OLUŞTURULMASI	75
PROGRAM GELİŞTİRME SÜRECİNİN PLANLANMASI	76
PROGRAM TASARISININ HAZIRLANMASI	77
EĞİTİM İHTİYAÇLARININ SAPTANMASI	77
PROGRAM HEDEFLERİNİN (KAZANIMLARININ) YAZILMASI	82
İÇERİĞİN (KAPSAMIN) SEÇİMİ VE DÜZENLENMESİ	91
EĞİTİM DURUMLARININ (ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARININ) DÜZENLENMESİ	99
ÇÖZÜMLÜ TEST	103
ÇÖZÜMLER	108
CEVAPLI TEST 1	111
CEVAPLI TEST 2	114

7. BÖLÜM

Programın Denenmesi Değerlendirilmesi Programa Süreklilik Kazandırılması

PROGRAMIN DENENMESİ (UYGULANMASI).....	117
PROGRAMIN DEĞERLENDİRİLMESİ	119
PROGRAMLARA SÜREKLİLİK KAZANDIRILMASI	123
ÇÖZÜMLÜ TEST	124
ÇÖZÜMLER.....	127
CEVAPLI TEST	129

8. BÖLÜM

Program Geliştirmede Yeni Anlayışlar ve Yönelimler

PROGRAM GELİŞTİRMEDE YENİ ANLAYIŞLAR VE YÖNELİMLER.....	131
2005 YILINDA YENİLENEN PROGRAMLARIN ÖZELLİKLERİ.....	131
2018'DE YENİLENEN ÖĞRETİM PROGRAMLARININ TEMEL ÖZELLİKLERİ	134
ÇÖZÜMLÜ TEST	135
ÇÖZÜMLER.....	137
CEVAPLI TEST	138

9. BÖLÜM

Eğitim Öğretimde Planlama

EĞİTİM ÖĞRETİMDE PLANLAMA	140
ÇÖZÜMLÜ TEST	143
ÇÖZÜMLER.....	145
CEVAPLI TEST	147
KAYNAKÇA	149

SINIF YÖNETİMİ

SINIF YÖNETİMİNİN AMAÇLARI.....	152
SINIF YÖNETİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER... 152	
1. Sınıf Dışı Faktörler.....	152
2. Sınıf İçi Faktörler.....	152
SINIF YÖNETİMİNİN BOYUTLARI	152
1. Plan ve Program Boyutu	152
2. Fiziksel Boyut.....	153
3. Davranış Boyutu.....	155
4. İlişki ve İletişim Boyutu.....	155
5. Zaman Boyutu	155
SINIF YÖNETİMİNİN YAPISAL ÖZELLİKLERİ ... 156	
SINIF YÖNETİCİSİ OLARAK ÖĞRETMEN ÖZELLİKLERİ.....	157
1. Kişisel Özellikler	157
2. Mesleki Özellikler	157
SINIF İÇİ İLETİŞİMİ OLUMSUZ YÖNDE ETKİLEYEN ÖĞRETMEN DAVRANIŞLARI.....	157
İSTENDİK YÖNDEKİ ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARININ YÖNETİLMESİ.....	158
İSTENMEYEN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARINI ORTAYA ÇIKMADAN ÖNLEME UYGULAMALARI	158
SINIF KURALLARININ OLUŞTURULMASI VE ÖĞRETİLMESİ	159
1. Sınıf Kurallarının Oluşturulması.....	159
2. Sınıf Kurallarının Öğretilmesi.....	159
3. Sınıf Kurallarının Uygulanması.....	159
ÖĞRENCİLERİN SERGİLEDİKLERİ İSTENMEYEN DAVRANIŞLARA MÜDAHALE YOLLARI	160
AİLELERLE İLETİŞİM KURMA TEKNİKLERİ VE YOLLARI.....	161
GÜDÜLEME KURAMLARI.....	163
1. Davranışçı.....	163
2. Bilişsel.....	163
3. Sosyal	163
4. İnsancıl.....	163

SINIF YÖNETİMİ MODELLERİ	163
ÖĞRENCİ TİPLERİ ve ÖZELLİKLERİ	164
ÖĞRETMEN TİPLERİ	165
ÖĞRETMEN DAVRANIŞLARI	165
DİSİPLİN YAKLAŞIMLARI	165
DİSİPLİN MODELLERİ	166
ÇÖZÜMLÜ TEST - 1	167
ÇÖZÜMLÜ TEST - 1 ÇÖZÜMLERİ	169
ÇÖZÜMLÜ TEST - 2	171
ÇÖZÜMLÜ TEST - 2 ÇÖZÜMLERİ	175
CEVAPLI TEST	177

ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİ VE MATERYAL TASARIMI

TEMEL KAVRAMLAR, HEDEFLERİN AŞAMALI SINIFLANDIRILMASI, YAŞANTI KONİSİ	181
Temel Kavramlar	181
Hedeflerin Aşamalı Sınıflandırılması	181
Yaşantı Konisi	181
ÖĞRETİM ARAÇ-GEREÇLERİNİN SINIFLANDIRILMASI	183
ÖĞRETİM ARAÇLARININ SEÇİMİNİ ve HAZIRLANMASINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER ..	184
ÖĞRETİM MATERYALİNDE BULUNMASI GEREKEN ÖZELLİKLER	184
MATERYAL TASARLAMA SÜRECİNDEKİ İŞLEM BASAMAKLARI	184
MATERYAL TASARIM İLKELERİ ve ÖZELLİKLERİ	185
Bütünlük	185
Denge	185
Vurgu	185
Hizalama	185
Yakınlık	185
Zıtlık	185
Oran-orantı	185
Vurgu İlkesi İçin Uygulama Örnekleri	185
GÖRSEL TASARIM ÖGELERİ ve ÖZELLİKLERİ ..	186
Çizgi	186
Şekil	186

Alan	186
Doku	186
Renk	186
GÖRSEL TASARIM TÜRLERİ ve ÖRNEKLERİ ..	187
Gerçekçi Görseller	187
Benzeşik Görseller	187
Şematik görseller	187
Örgüt şeması	188
Zihin haritası	188
Akış şeması	189
Puko döngüsü	189
Venn şeması	190
Kavram haritası	190
GRAFİK TÜRLERİ	191
Resimli Grafikler	191
Pasta Grafikler	191
Çizgi Grafikler	191
Sütun Grafikler	191
Çubuk Grafikler	191
YAZILI MATERYAL HAZIRLAMA İLKELERİ	191
YANSI SUNUMU HAZIRLAMA İLKELERİ	192
ÖĞRETİM MATERYALLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	193
Materyalde Süreç Değerlendirmesi	193
Materyalde Ürün Değerlendirmesi	193
Materyalde Süreç ve Ürün Değerlendirmesinin Karşılaştırılması	193
BİLGİSAYAR DESTEKLİ ÖĞRETİM MATERYALLERİ	194
TEKNOLOJİ DESTEKLİ EĞİTİME YÖNELİK MA- TERYALLER TEKNİKLER	195
DERS KİTAPLARI	196
Ders Kitaplarında Bulunması	196
Gereken Özellikler	196
Ders Kitapların Faydaları	196
ÇÖZÜMLÜ TEST	197
ÇÖZÜMLER	203
CEVAPLI TEST-1	209
CEVAPLI TEST-2	214
SINIF YÖNETİMİ KAYNAKÇA	218
ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİ VE MATERYAL TASARIM KAYNAKÇA	218

EĞİTİM

Eğitim; bireyin davranışlarında kendi yaşantıları yoluyla, kasıtlı olarak istendik davranış değişikliği meydana getirme sürecidir (Ertürk, 1977).

Tanımda geçen kritik kavramlar

Eğitim;

- ✓ **Yaşam boyu** devam eden bir süreçtir.
- ✓ **Davranışlarda değişiklik** meydana getirir.
- ✓ Davranış değişiklikleri **yaşantı yoluyla** gerçekleşmektedir.
- ✓ Bu değişikliklerin **istendik (beklentilere ve hedeflere uygun)** olması istenir ve beklenir; ancak istenmedik davranışlar da oluşabilir.
- ✓ Eğitim **kasıtlı (planlı ve programlı)** olabileceği gibi gelişigüzel de olabilir. Kasıtlı olarak yapılan eğitime **formal**, gelişigüzel gerçekleşen eğitime **informal** eğitim denilir.
- ✓ Eğitim, bireyi **kültürleme** sürecidir.
- ✓ Okullardaki öğrenmelerle sınırlı değildir.

SÖZÜN ÖZÜ

Eğitimin tanımında altı çizilecek kavramlar; "kendi yaşantıları yoluyla", "kasıtlı olarak", "istendik davranış değişikliği" ve "süreç"tir.

Kendi yaşantısı yoluyla: Öğrenci merkezliliğe ve yaparak yaşayarak öğrenmeye işaret eden bir kavramdır.

Kasıtlı olarak: Eğitim-öğretim etkinliklerinin planlı ve programlı yapılması gerekliliğine işaret eder.

İstendik: Eğitimin bireyin, toplumun ve konu alanının ve hatta doğanın beklenti, ihtiyaç ve özelliklerine uygun hedeflere yönelik olmasına işaret eder.

Eğitim programları eğitimi kasıtlı, planlı ve düzenli hâle getirir.

Örnek Soru

Eğitim, bireyin davranışında yaşantıları yoluyla istendik değişimler oluşturma sürecidir.

Bu tanımda, "istendik" sözcüğü ile anlatılmak istenen temel koşul aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Eğitimin hedefleriyle ilgili olma
- B) Bireyin hedefleriyle ilgili olma
- C) Güncel gereksinimleri karşılama
- D) Bireye ekonomik güç kazandırma
- E) Toplumda dayanışmayı artırma

Cevaba Ulaştıran Anahtar Kelimeler: istendik değişim, eğitim hedefleri

Çözüm: "İstendik değişimler"den kasıt eğitimin hedefleri ile ilgilidir. Eğitim hedefleri, bireylere kazandırılacak istendik nitelikteki bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıkları tanımlar.

Cevap A

Örnek Soru

İnformal eğitim ile ilgili olarak,

- I. Yansıtma, hikâye anlatma, model alma, bağlantı sağlama, diğer insanlara geri dönüt vermeyi kapsar.
- II. Diğer kişilerle etkileşimi ve iletişimi, gözlemlemeyi, sormayı ve kılavuzlamayı gerektirir.
- III. Daha fazla kişisel öğrenme deneyimi kazanılır.

İfadelerinden hangileri doğrudur?

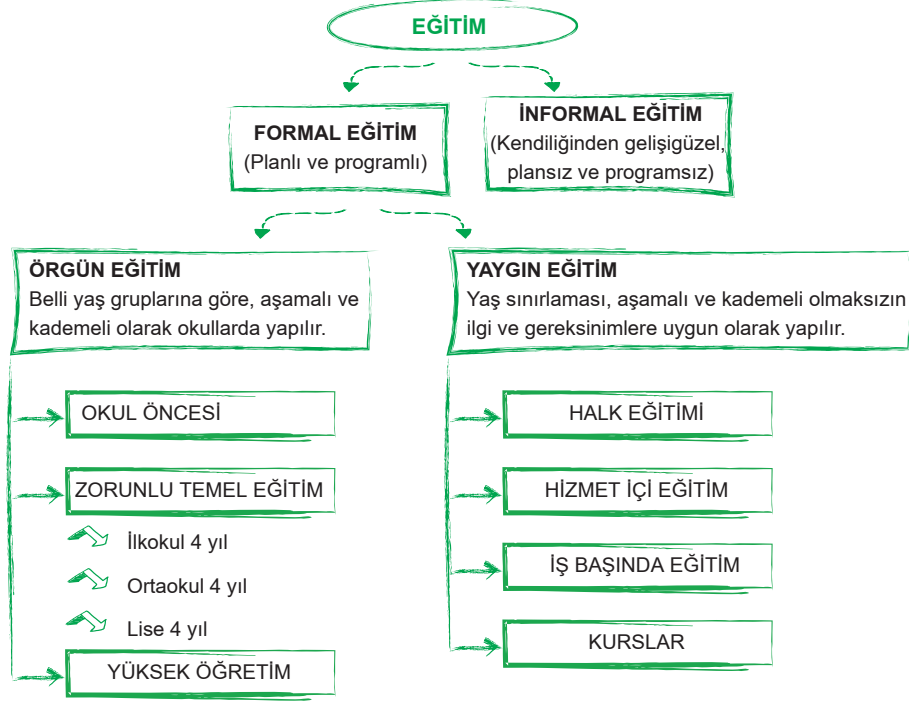
- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

Çözüm: İnfomal eğitim belli bir plan ve program uygulanmadan, yaşam içinde kendiliğinden gerçekleşen eğitimidir. Etkileşimsel, doğal, kişisel, gözlem ve model alma ile öğrenme gibi özellikleri taşır. Soruda verilenlerin üçü de infomal eğitim için doğrudur.

Cevap E

Eğitim Türleri

Formal Eğitim (Kasıtlı Eğitim)

- ✓ Okullarda ya da kurumlarda belli bir plan ve program çerçevesinde gerçekleştirilen eğitimidir.
- ✓ Amaçlıdır.
- ✓ Önceden hazırlanan bir program çerçevesinde planlı olarak yapılır.
- ✓ Öğretim yoluyla gerçekleştirilir.
- ✓ Eğitim süreci öğretmen tarafından planlanır, uygulanır ve izlenir.
- ✓ Özel ve kontrollü bir çevrede ya da ortamda yürütülür.
- ✓ Yapılandırılmış ve sınırlandırılmış zaman dilimlerinde (bir ders saati, bir öğretim dönemi, öğrenim süresi gibi) yapılır.
- ✓ Sürecin belli aşamalarında ve sonunda değerlendirilir.
- ✓ Formal eğitim, örgün ve yaygın eğitim kurumlarında yapılır.

SORU ÇÖZDÜREN KAVRAMLAR

Amaçlı, İstendik sonuçlara dönük
Plan/program, Öğretim
Özel öğrenme ortamı
Yapılandırılmış
Örgün ve yaygın iki biçimde

Örgün Eğitim

- ✓ Bireylerin yaşama atılmadan, iş ve meslek kollarında çalışmadan önce okul ya da okul niteliği taşıyan yerlerde, genel ve özel bilgi, beceriler bakımından yetişmelerini sağlamak amacıyla belirli yasalara göre düzenlenen eğitimidir.
- ✓ Belli yaş gruplarına göre düzenlenir. Öğrenci grubu, yaş ve hazır oluş bakımından aşağı yukarı homojen yapıdadır.
- ✓ Belli eğitim programları çerçevesinde yürütülür.
- ✓ Aşamalı ve kademelidir. Örgün eğitim kurumları arası geçişler bir önceki örgün eğitim kurumundaki öğrenim süresini başarıyla tamamlamaya bağlıdır. Örgün eğitim kurumları okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumları olarak yapılandırılmıştır.
- ✓ Her örgün eğitim kurumunun temel görevi bireyleri hayata ve bir üst örgün eğitim kurumuna hazırlamaktır. Bazı örgün eğitim kurumları temel bilgi ve becerilerin kazanılmasına ve gelişimin desteklenmesine odaklanırken (okul öncesi ve ilköğretim, ortaokul kurumları gibi), bazıları da iş ve meslek kollarında çalışmadan önce gerekli mesleki becerileri kazandırıcı hizmet öncesi eğitim vermektedir.

Yaygın Eğitim

- ✓ Örgün eğitim dışında kalan ve yanında düzenlenen planlı ve programlı eğitim faaliyetleridir.
- ✓ Örgün eğitim olanaklarından hiç yararlanmamış olanlara, gittikleri okullardan erken ayrılanlara ya da örgün eğitim kurumlarında okumakta olanlara ve meslek dallarında daha yeterli duruma gelmek isteyenlere uygulanan eğitimidir. Örgün eğitime hiç gitmeden, örgün eğitim devam ederken ya da örgün eğitim süreçleri tamamlandıktan sonra yaygın eğitimden yararlanılabilir.
- ✓ Yaş sınırlaması, aşamalılık ve ön koşulluk ilişkisi taşımaz.
- ✓ Yaygın eğitim süreçlerine katılanlar yaş ve hazır oluş düzeyleri bakımından heterojenlik gösterir.
- ✓ Yaygın eğitim halk eğitimi, çeşitli kurslar, hizmet içi eğitim ve işbaşında eğitim şeklinde yapılan eğitimidir.
- ✓ Okuma-yazma ve temel bilgiler kazandırmadan, mesleki bilgi ve beceri kazandırma, kişisel gelişmeyi sağlama ve toplumsallaşmayı sağlama, örgün eğitimi destekleme ve tamamlama yanında, yaşam boyu öğrenmeyi destekleme ve geliştirmeye kadar uzanan geniş bir amaç yelpazesi vardır.

ÖNEMLİ

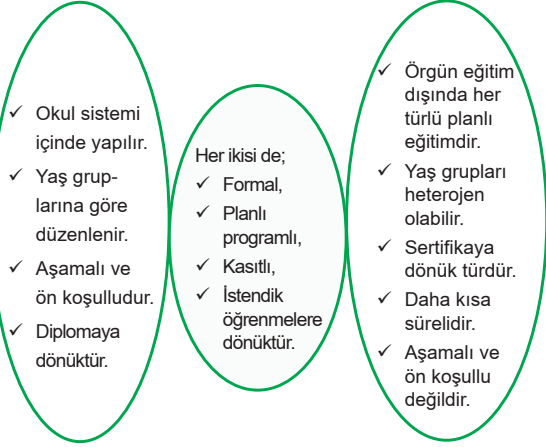
Örgün eğitim sistemine hiç girmemiş ya da herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademelerden çıkmış bireylere gerekli bilgi, beceri ve davranışları kazandırmak için örgün eğitimin yanında veya dışında onların; ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişmelerini sağlayıcı nitelikte, çeşitli süre ve düzeylerde hayat boyu yapılan eğitim-öğretim-üretim rehberlik ve uygulama faaliyetlerinin tümüdür (MEB, 2006).

Yaygın Eğitim Türleri

Halk Eğitimi	Çeşitli kurslar yoluyla (bu kurslar resmî ve özel olabilir) okuma-yazma ve temel bilgiler kazandırma, mesleki bilgi ve beceri kazandırma kişisel gelişmeyi ve toplumsallaşmayı sağlama amacıyla yapılan eğitimidir.
Hizmet İçi Eğitim	<p>Bir bireyin hizmet öncesi eğitimi bitirip bir hizmete girmesi ve hizmet vermeye başlaması eğitimin bittiği anlamına gelmez. Bireyin hizmette bulunduğu süre içerisinde gördüğü eğitime hizmet içi eğitim denir. Hizmet içi eğitim, bireyler alanları dışında istihdam edildiklerinde, bu alanda yeterli hâle gelmeleri, hizmet öncesi dönemde aldıkları bilgilerin hizmet için yetmemesi, değişmesi ya da yeni gelişmelerin olması durumlarında gereken bir eğitimidir. Eğitim bireylerin istihdam edildikleri kurum tarafından verilmekte ya da sağlanmaktadır.</p> <p>İşbaşında eğitim</p> <p>Hizmet içi eğitimin türlerinden biridir. Bu eğitim türünde, eğitimin, bireylerin işi bırakıp belli bir eğitim merkezine alınmaları ya da işi ile ilgili eğitimin model, maket ya da benzetişim üzerinde verilmesi gerekmez. Bu eğitimde bireyler çalışma ortamında, ofiste, atölyede, makine başında eğitilirler. Özellikle beceri gerektiren işlerde çalışacak ya da çalışmakta olan personeli işin getirdiği nitelikte yetiştirmek amacıyla en yaygın bir biçimde kullanılmaktadır. Örneğin mesleğe yeni atanan aday öğretmenlerin eğitim denetmenlerince çalıştıkları okulda ve sınıfta yetiştirilmeleri.</p>
Uzaktan Eğitim	Temel eğitim kapsamındaki açık okullar, açık öğretim lisesi, mesleki teknik açık öğretim okulu, açık öğretim fakülteleri de, özellikleri incelendiğinde yaygın eğitim mantığına daha yakındır; ancak bu eğitim türünün aşamalılık, uzun sürelilik, diplomaya dönüklük özellikleri onun örgün eğitime benzeyen yönleridir.

Örgün ve Yaygın Eğitim Karşılaştırması

Kurgusal Örnek

Mete bir anadolu lisesinde son sınıf öğrencisidir. Üniversite giriş sınavlarına hazırlanmaktadır. Hafta sonları dershanede üniversite hazırlık kursuna gitmektedir. Ayda bir kez de Rehberlik ve Araştırma Merkezi'nden sınava hazırlık süreci ile ilgili rehberlik hizmeti almaktadır. Rehberlik Araştırma Merkezi'nde yaptığı son görüşmede, merkezdeki psikolojik danışman Mete'nin babası ile görüşmek istemiştir; ancak Mete babasının il dışında çalıştığı şirketin bir eğitimine katıldığını iki hafta sonra döneceğini söylemiştir.

Örnek incelendiğinde Mete'nin lise son sınıf öğrencisi olması örgün eğitim süreci içinde olduğunu, üniversite hazırlık kursuna gitmesi ve Rehberlik ve Araştırma Merkezi'nden de destek alması aynı zamanda yaygın eğitim sürecinde de olduğunu göstermektedir. Bu örnek örgün ve yaygın eğitimin birbirini tamamlayıcı ve destekleyici olduğunu da göstermektedir. Öte yandan Mete'nin babasının da bir hizmet içi eğitim sürecinde olduğu ve yaygın eğitim kapsamına giren bir eğitim aldığı anlaşılmaktadır.

Eğitim kişi iş ve meslek yaşamına girmeden hizmet öncesi eğitim biçiminde yapılabileceği gibi hizmet içinde de devam etmektedir; ancak **hizmet sonrasında** da devam etmelidir. Hizmet sonrasında da emekliliğe uyum, ilgi ve hobi eğitimleri yoluyla eğitim devam etmelidir.

İnformal Eğitim (Gelişigüzel, Doğal Eğitim)

- ✓ Belli bir kasıt ya da hedefe yönelik olmayan, planlı ve programlı olmadan, sokakta, evde, işyerlerinde, televizyonda kısacası yaşamın içerisinde gelişigüzel gerçekleşen bir süreçtir.
- ✓ Bunun yanında okullarda da öğretmenler derslerin yanında farkına varmadan kendi düşüncü biçimlerini, değerlerini ve davranışlarını öğrencilere geçirebilirler. Amaçlı ve planlı olmayan bu eğitime doğal eğitim de denmektedir.
- ✓ Bu eğitim türünde gözlem ve taklit iki önemli öğrenme yoludur.
- ✓ Bu öğrenme yolunda öğrenmeler illaki istendik ve olumlu olacak diye bir şey yoktur. İstenmeyen olumsuz, kötü ve zararlı alışkanlıklar da öğrenilebilir.

SORU ÇÖZDÜREN KAVRAMLAR

Doğal eğitim, Gelişigüzel
Doğal ortamda kendiliğinden,
Etkileşim, taklit ve model alma yoluyla

Örnek Soru

Aşağıdakilerden hangisi "formal eğitim" in özelliklerinden biridir?

- Kendiliğinden ve doğal ortamlarda oluşur.
- Edinilen bilgi ve beceriler için belirlenmiş belli standartlar yoktur.
- Öğrenilenler olumlu ya da olumsuz olabilir.
- Planlı ve programlıdır.
- Öğrenme için düzenlenmiş belli bir yer ya da mekân gerektirmez.

Cevaba Ulaştıran Anahtar Kelimeler: Formal eğitim planlı ve programlıdır.

Çözüm: İnformal öğrenme, doğal, gelişigüzel, belli bir mekâna bağlı olmayan eğitimidir. İnformal eğitim planlı, kasıtlı ve programlı değildir. Soruda D seçeneği dışındaki diğer informal eğitim ya da öğrenme için geçerlidir.

Cevap D

KPSS2024

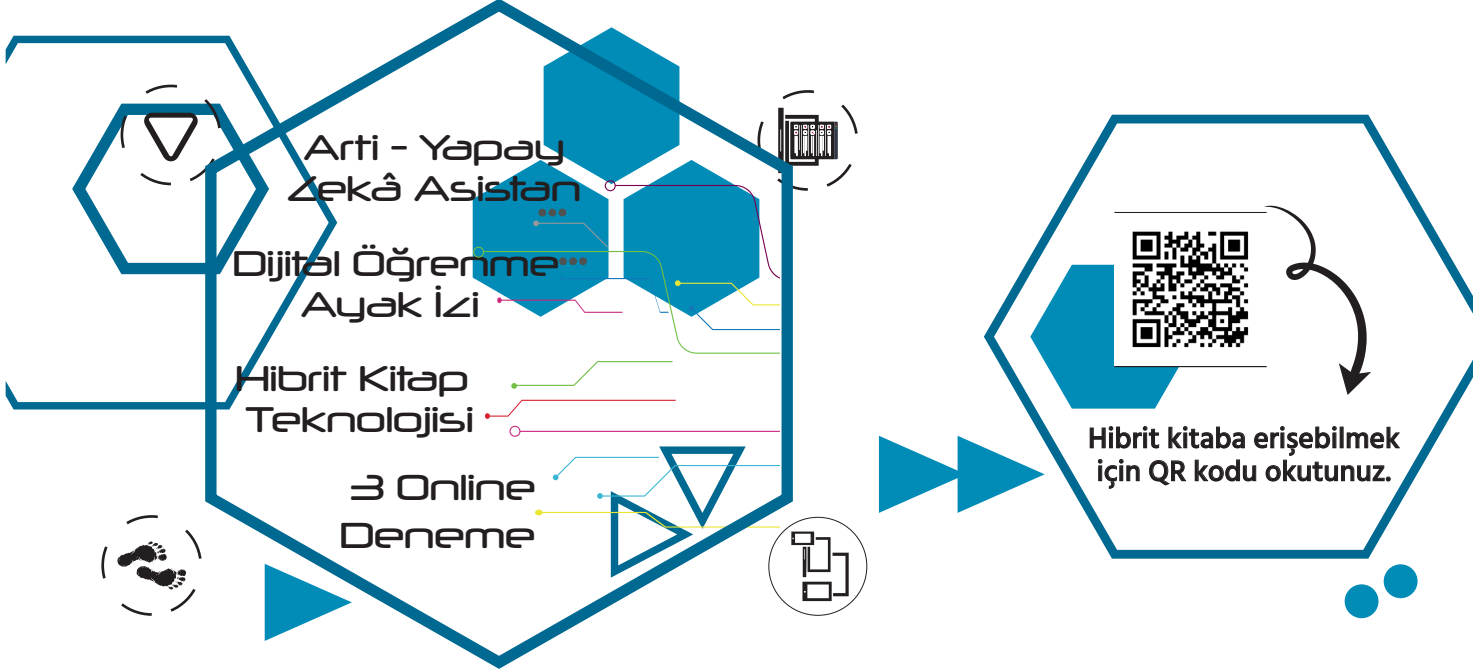
EĞİTİM BİLİMLERİ

KONU ANLATIMLI MODÜLER SET

REHBERLİK VE ÖZEL EĞİTİM

Bütün kitaplar cepte, tablette, masanda

Komisyon

KPSS Eğitim Bilimleri Konu Anlatımı / Rehberlik ve Özel Eğitim

ISBN 978-625-6890-44-2

Kitapta yer alan bölümlerin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayineimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten uluslararası akademik bir yayınevidir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan WorldCat ve ayrıca Türkiye'de kurulan Turcademy.com tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilmektedir.

54. Baskı: Temmuz 2023, Ankara

Proje-Yayın: Nilay Balın
Dizgi-Grafik: Gülnur Öcalan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Vadi Grup Basım AŞ
Saray Mah. 126. Cad. No: 20/A
Kazan/ANKARA
(0312 394 55 91)
Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 49180

İletişim

Shira Ticaret Merkezi, Macun Mahallesi 204 Cad.
No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Ö N S Ö Z

Değerli Öğretmenlerimiz,

Kendini eğitime ve öğretime adanmanın kutsallığını yaşamak için çıktığınız bu yolda iyi bir başlangıç yapmak ve mutlu yarınlara ulaşmak için ilk adım çalışmaya karar vermeniz ve doğru bir şekilde çalışmaya başlamanızdır. Bu doğrultuda hazırladığımız yayınlarımızla sizi en uygun şekilde amacınıza ulaştırmayı hedefliyoruz.

Pegem Akademi

Kitabın baskı tarihinden sonra gerçekleşen değişikliklere aşağıda yer alan kodu okutarak ulaşabilirsiniz.

<https://depo.pegem.net/2024eb-rehberlikveozelegitim-ka-guncelleme.pdf>

TÜRKİYE'DE İLK DEFA TÜM KİTAPLAR YANINDA; CEPTE, TABLETTE VE MASANDA

Hibrit kitaplarda kullanıcılar;

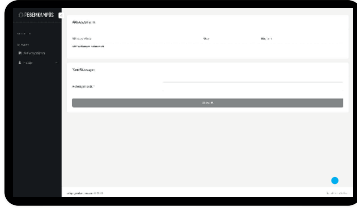
- 1 Kitabın dijital formatına erişim sağlayabilir.
- 2 Kitabın bölümleri altında video derslere erişim sağlayabilir.
- 3 Konu sonu testlerini çözebilir.

Detaylı anlatım için QR kodu okutunuz.

Yapay zekâ, bırakılan etkileşimler sonrasında kullanıcıların başarı durumlarını tespit ederek karşılırlarına bir analiz ekranı çıkarmaktadır.

Pegem Kampüs web sitesi üzerinden hibrit kitabınıza erişebilmek için aşağıdaki adımları takip ediniz:

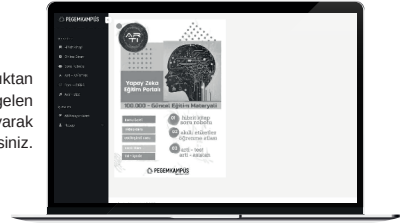
Mevcut tarayıcınızın adres çubuğuna arti.pegemkampus.com yazarak web sitemiz üzerinden etkileşimli ve yapay zekâ destekli hibrit kitaba erişim sağlayabilirsiniz.

Üyelik bilgileriniz ile giriş yaptıktan sonra sol menüde yer alan "Aktivasyonlarım" sekmesine girerek kodunuzu aktif edebilirsiniz.

Aktivasyon işleminizi tamamladıktan sonra menüde aktif hâle gelen "Hibrit Kitap" sekmesine tıklayarak içeriklere ulaşabilirsiniz.

**Aktivasyon kodu kitabınızın ilk sayfasında yer almaktadır.
Aktivasyon kodu ile aktif ettiğiniz hibrit kitaba erişim 31.08.2024 tarihine kadar geçerlidir.**

**Pegem Kampüs İletişim Hattı
0312 418 51 55**

1. BÖLÜM

ÇAĞDAŞ EĞİTİM ANLAYIŞI, ÖĞRENCİ KİŞİLİK HİZMETLERİ VE REHBERLİK HİZMETLERİ

EĞİTİM VE REHBERLİK	1
Eğitimin Amacı.....	1
Eğitimin İşlevleri	1
Toplumsallaştırma (Toplum için İnsan)	1
Bireyselleştirme (Kendine Yeter, Özerk İnsan)	1
Eğitim Anlayışları.....	2
Geleneksel Eğitim Anlayışı.....	2
Çağdaş Eğitim Anlayışı.....	2
Çağdaş Eğitim Sisteminin Ögeleri	2
ÖĞRENCİ KİŞİLİK HİZMETLERİ	3
Sağlık Hizmetleri	3
Sosyal Yardım Hizmetleri	3
Rehberlik Hizmetleri	3
Sosyal Kültürel Hizmetler	4
Özel Eğitim ve Özel Yetiştirme Hizmetleri	5
Kayıt Kabul Hizmetleri	5
Öğrenci Kişilik Hizmetlerinin Amaçları.....	5
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA NEDİR? ...	6
Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmeti İle İlgili Kavramlar	7
Rehberliğin Amaçları	8
REHBERLİĞİN İLKELERİ.....	8
Rehberlik Hizmetleri İle İlgili Yanlış (✓) ve Doğrular (✓).....	14
İNSANCIL (HÜMANİSTİK) YAKLAŞIM VE REHBERLİK.....	15
Kendini Gerçekleştirme Sürecindeki Bir Bireyin Sahip Olduğu Nitelikler.....	19
REHBERLİĞİN TARİHSEL GELİŞİMİ.....	20
ABD'de Yaşanan Gelişmeler.....	20
Ülkemizde Yaşanan Gelişmeler	20
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETİNE KATKI SAĞLAYAN BİLİM DALLARI	20
REHBERLİĞİN TEMELLERİ	21
Psikolojik Temeller	21
Sosyolojik, Toplumsal Temeller.....	22
Felsefi Temeller	23

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA ARASINDAKİ FARKLAR.....	24
REHBERLİK HİZMETLERİ İLE EĞİTİM-ÖĞRETİM HİZMETLERİ ARASINDAKİ FARKLAR	25
REHBERLİK MODELLERİ.....	26
Mesleki Yardım Süreci Olarak Rehberlik (Parsons Modeli).....	26
Eğitimde Kaynaştırılmış Model	26
Klinik Model (Özellik – Faktör Kuramı).....	26
Karar Vermeye Yardımcı Model.....	27
Gelişimsel Model	27
Geleneksel Modeller ile Gelişimsel Modelin Karşılaştırılması.....	28
ÖZET	29
ÇÖZÜMLÜ TEST	33
ÇÖZÜMLER.....	38
CEVAPLI TEST - 1	40
CEVAPLI TEST - 2	44

2. BÖLÜM

ÖZEL EĞİTİM HİZMETLERİ

Özel Eğitim Nedir?.....	49
Özel Eğitimde Temel Kavramlar	49
Özel Eğitimin Amaçları	50
Özel Eğitimin İlkeleri.....	50
Özel Eğitime Kimler İhtiyaç Duyar?.....	50
Yetersizliğin Nedenleri	51
ÖZEL EĞİTİMDE TANILAMA, YÖNELTME, YERLEŞTİRME VE İZLEME SÜRECİ.....	51
Eğitsel Değerlendirme ve Tanılama.....	51
Yönlendirme	52
Yerleştirme	52
İzleme	53
Özel Eğitim Hizmeti Veren Kurumlar ve Bu Kurumlarda Mevcut Uygulamalar	53
Normal Okullarda Sunulan Özel Eğitim Uygulamaları.....	53
Diğer Okullarda Sunulan Özel Eğitim Uygulamaları.....	53
ÖZEL GEREKSİNİMİ OLAN BİREYLER VE ÖZELLİKLERİ.....	54
1. ZİHİNSEL YETERSİZLİĞİ OLAN BİREYLER ...	54
Özellikleri	54
Öğretmenlere Öneriler.....	54

İÇİNDEKİLER

2. İŞİTME YETERSİZLİĞİ OLAN BİREYLER	55
İşitme Yetersizliği	55
Öğretmenlere Öneriler	55
3. GÖRME YETERSİZLİĞİ OLAN BİREYLER	55
Görme Yetersizliği Olan Öğrencilerin Eğitimlerine Yapılabilecek Katkıları	56
Öğretmenlere Öneriler	57
4. BEDENSEL YETERSİZLİĞİ OLAN BİREYLER ..	57
Öğretmenlere Öneriler	57
5. DİL VE KONUŞMA YETERSİZLİĞİ OLAN BİREYLER	58
Konuşma Güçlüğü'nün Türleri	58
Öğretmenlere Öneriler	58
6. ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ OLAN BİREYLER	58
Özellikleri	59
Öğretmenlere Öneriler	60
7. DUYGUSAL, DAVRANIŞSAL VE SOSYAL UYUM GÜÇLÜĞÜ OLAN BİREYLER	61
Öğretmenlere Öneriler	61
8. OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU OLAN BİREYLER	62
Eğitimde Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar	62
9. ÜSTÜN ZEKÂLİ VE YETENEKLİ BİREYLER	64
Özellikleri	65
Sınıflandırılması	65
Öğretmenlere Öneriler	65
10. DİKKAT EKSİKLİĞİ HİPERAKTİVİTE BOZUKLUĞU (DEHB) OLAN BİREYLER	66
Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite/ Aşırı Hareketlilik Bozukluğunun Tanı Ölçütleri:	66
KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİ	68
Kaynaştırma Eğitimi Kapsamında İlgililerin Görev ve Sorumlulukları	69
Kaynaştırma Eğitiminin Faydaları	70
Kaynaştırma Kararında Göz Önünde Bulundurulacak Ölçütler	71
Kaynaştırma Eğitiminde Başarının Değerlendirilmesi	71
Kaynaştırmanın Engelleri	72
Destek Eğitim Odası	72

ÖZEL EĞİTİM SINIFLARI VE

EVDE EĞİTİM HİZMETLERİ	73
Özel Eğitim Sınıfları	73
Evde Eğitim Hizmetleri	74
BİREYSELLEŞTİRİLMİŞ EĞİTİM PROGRAMI HAZIRLAMA VE ÖĞRETİMİN BİREYSELLEŞTİRİLMESİ	74
Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Hangi Öğrenciler İçin Hazırlanır?	75
Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Kimler Tarafından Hazırlanır?	76
Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Geliştirme Birimi	76
Bireyselleştirilmiş Eğitim Programının İçeriğinde Neler Yer Alır?	76
BEP'in İzlenmesi, Değerlendirilmesi ve Ailenin Bilgilendirilmesi	77
ÖZET	78
ÇÖZÜMLÜ TEST	80
ÇÖZÜMLER	84
CEVAPLI TEST	86

3. BÖLÜM

REHBERLİK HİZMET ALANLARI

REHBERLİK HİZMETLERİ	89
Rehberlik Hizmet Alanları	89
1. Doğrudan Öğrenciye Sunulan Hizmetler	89
Oryantasyon Hizmeti (Yeni Duruma- Ortama Alıştırma)	89
Bireyi Tanıma Hizmeti	91
Bilgiyi Toplama ve Yayma (Bilgilendirme) Hizmeti	92
Yöneltme ve Yerleştirme Hizmeti	92
Psikolojik Danışma Hizmeti	94
İzleme Hizmeti	96
Sevk (Yardım Almaya Yönlendirme - Refere) Hizmeti	97
2. Dolaylı Olarak Öğrenciye Sunulan Hizmetler	98
Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programlarının Hazırlanması	98
Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programı Hazırlama Süreci	99
Kapsamlı Rehberlik Programları	99
Kapsamlı Rehberlik Programı Öğeleri	101

Yenilenen Rehberlik ve Psikolojik Danışma

Hizmetleri Programı	102
Müşavirlik (Konsültasyon-Danışmanlık) Hizmeti....	107
Çevre ve Veli ile İlişkiler	108
Araştırma ve Değerlendirme Hizmetleri	108
ÖZET	110
ÇÖZÜMLÜ TEST	111
ÇÖZÜMLER	115
CEVAPLI TEST - 1	117
CEVAPLI TEST - 2	120

4. BÖLÜM

REHBERLİK TÜRLERİ VE MESLEKİ DANIŞMA KURAMLARI

BİREY SAYISINA GÖRE REHBERLİK	123
Bireysel Rehberlik	123
Grupla Rehberlik	123
Bireysel Psikolojik Danışma	124
Grupla Psikolojik Danışma.....	124
KURUMLARINA GÖRE REHBERLİK	126
Eğitim Alanında Rehberlik	126
Sağlık Alanında Rehberlik.....	126
Sosyal Yardım Alanında Rehberlik	126
Endüstri Alanında Rehberlik.....	126
Güvenlik Alanında Rehberlik.....	126
TEMEL İŞLEVLERİNE GÖRE REHBERLİK.....	126
Önleyici, Koruyucu Rehberlik.....	127
Kriz Yönelimli Rehberlik.....	127
Uyum Sağlayıcı Rehberlik.....	128
Yöneltici Rehberlik	129
Geliştirici Rehberlik.....	130
Ayarlayıcı Rehberlik.....	130
Tamamlayıcı Rehberlik.....	131
ÖĞRETİM KADEMELERİNE GÖRE REHBERLİK.....	131
Okul Öncesi Dönemde Rehberlik	131
İlkokul Kademesinde Rehberlik	132
Ortaokul Kademesinde Rehberlik	133
Ortaöğretim Kademesinde Rehberlik	134
Yükseköğretim Kademesinde Rehberlik	135

PROBLEM ALANLARINA GÖRE

REHBERLİK.....	136
Eğitsel Rehberlik.....	136
Kişisel – Sosyal Rehberlik	138
Mesleki Rehberlik	139
MESLEKİ REHBERLİKTE TEMEL KAVRAMLAR	140
MESLEKİ DANIŞMA KURAMLARI	145
Ginzberg ve Arkadaşlarının Gelişim Kuramı.....	146
Super'in Benlik Kuramı.....	147
Holland'ın Kişilik (Tipoloji) Kuramı	148
Roe'nun İhtiyaçlar Kuramı.....	150
Parsons'un Özellik - Faktör Kuramı	151
Psikanalitik Kuram.....	152
Sosyal Öğrenme Kuramı	152
Karar Kuramları	152
Hoppock'un İhtiyaçlar Kuramı	152
Gottfredson'un Daraltma ve Uzlaşma Kuramı	152
Şans / Kaza / Kader Kuramları	153
ÖZET	153
ÇÖZÜMLÜ TEST	158
ÇÖZÜMLER.....	162
CEVAPLI TEST - 1	164
CEVAPLI TEST - 2	168

5. BÖLÜM

BİREYİ TANIMA TEKNİKLERİ

BİREYİ TANIMA	171
Bireyi Tanımının Amaçları.....	171
Bireyi Tanıma İlkeleri.....	171
BİREYİ TANIMA TEKNİKLERİ.....	175
TEST TEKNİKLERİ.....	176
Maksimum Performans Testleri.....	176
Davranış Testleri	177
TEST DIŞI TEKNİKLER.....	180
Gözleme Dayalı Teknikler.....	180
Gözlem Araçları	182
Kendini Anlatma Teknikleri	187
Başkalarının Görüşlerine Dayalı Teknikler	196
Etkileşime Dayalı Teknikler.....	203

Diğer Teknikler	205
ÖZET	208
ÇÖZÜMLÜ TEST	209
ÇÖZÜMLER	214
CEVAPLI TEST - 1	216
CEVAPLI TEST - 2	220

6. BÖLÜM

PSİKOLOJİK DANIŞMA KURAMLARI

PSİKOLOJİK DANIŞMA KURAMLARI	224
Psikolojik Danışmada Kullanılan Yaklaşımlar	224
1. Güdümlü (Geleneksel) Psikolojik Danışma Yaklaşımı	224
2. Güdümsüz (Demokratik) Psikolojik Danışma Yaklaşımı	224
Varoluşçu Kuram (Existansiyalizm)	225
Hümanistik (İnsancıl) Kuram (Danışandan Hız Alan Yaklaşım)	226
Psikanalitik Kuram	227
Davranışçı Kuram	228
Bilişsel Terapi ve Akılcı - Duygusal Kuram	228
Gestalt Terapisi	230
Gerçeklik Terapisi (Kontrol Kuramı - Seçim Teorisi)	231
Fenomenolojik (Algısal - Görüngüsel) Kuram	232
Transaksiyonel Analiz	233
Eklektik Yaklaşım	234
ÖZET	234
ÇÖZÜMLÜ TEST	237
ÇÖZÜMLER	241
CEVAPLI TEST	243

7. BÖLÜM

OKULLARDA KARŞILAŞILABİLECEK BAZI SORUNLAR VE ÖĞRETMEN-ÖĞRENCİ İLİŞKİLERİ

OKULLARDA KARŞILAŞILABİLECEK BAZI SORUNLAR	246
1. Kaygı Bozuklukları	246
2. Anne - Babanın Ayrılması	246
3. Ebeveyn Kaybı, Çocuk ve Ölüm	247
4. Tik Bozukluğu	248
5. Depresyon	249
6. Hırsızlık	250

7. Saldırganlık, Şiddet, Zorbalık	250
REHBERLİK HİZMETLERİNDE ÖĞRETMEN-ÖĞRENCİ İLİŞKİLERİ	254
1. Öğretmen-Öğrenci İletişimi	254
2. İletişim Engelleri	260
3. Olumlu ve Olumsuz Öğretmen Davranışları	262
ÇATIŞMA ve ÇATIŞMA ÇÖZME YÖNTEMLERİ	264
1. Çatışmaya Gösterilen Tepkiler	265
2. Bir Çatışma Çözme Yöntemi Olarak "Akran Arabuluculuğu"	267
3. Akran Eğitimi	267
4. Akran Danışmanlığı	267
ÖZET	268
ÇÖZÜMLÜ TEST	269
ÇÖZÜMLER	273
CEVAPLI TEST	275

8. BÖLÜM

REHBERLİKTE ÖRGÜTLENME SİSTEMİ

ÖRGÜTLENMEDE REHBERLİK MODELLERİ	278
Merkezleşmemiş - Uzmanlaşmamış Rehberlik Modeli	278
Merkezleşmiş - Uzmanlaşmış Rehberlik Modeli	279
ÜLKEMİZDE REHBERLİK HİZMETLERİNİN ÖRGÜTLENMESİ	280
1. Bakanlık Düzeyinde Örgütlenme Sistemi	280
2. İl ve İlçe Düzeyinde Örgütlenme Sistemi	281
İl Millî Eğitim Müdür Yardımcısı veya Şube Müdürünün Görevleri	282
Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri İl Danışma Komisyonu	282
3. Rehberlik ve Araştırma Merkezi (RAM) Düzeyinde Örgütlenme Sistemi	283
Okul Düzeyinde Örgütlenme Sistemi	285
ÖZET	292
ÇÖZÜMLÜ TEST	294
ÇÖZÜMLER	298
CEVAPLI TEST	300
KAYNAKÇA	303

EĞİTİM VE REHBERLİK

Okullarda gerçekleştirilen eğitim – öğretim faaliyetleri hem öğrencilerin bilişsel becerilerinin artmasına katkı sağlayacak uygulamaları içermekte hem de eğitim – öğretim faaliyetleri ile kazandırılmayan çeşitli becerilerin kazandırılmasında ve bireylerin yaşam içerisinde karşılaştıkları sorunların çözümünde çeşitli uygulamalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu ihtiyaç, rehberlik hizmetlerini gerekli kılmakta ve rehberlik hizmeti bu özelliği itibariyle eğitim – öğretimin ayrılmaz ve tamamlayıcı bir unsuru hâline gelmektedir.

Eğitimin Amacı

Eğitim; bireyi bilişsel, bedensel, sosyal ve duygusal yönden kendisi ve toplum için en uygun biçimde geliştirmeyi amaçlar. Bireyi kendisi için yetiştirme, bireyi bir meslek sahibi yapma, bireyin topluma uyumunu sağlama, bireye kendini geliştirme olanakları sunma anlamına gelmektedir. Bireyi toplum için yetiştirme ise toplumun düzenini ve sürekliliğini sağlamak, kültürel mirasın aktarımını sağlamak, ekonomik yapı için nitelikli insan yetiştirmek anlamına gelmektedir.

Eğitimin İşlevleri

Eğitimin iki temel işlevi vardır. Bunlar: Bireyselleştirme (kendine yeter insan) ve toplumsallaştırma (toplum için insan) olarak ifade edilebilir.

1. Toplumsallaştırma (Toplum için İnsan)

Toplumsallaştırmanın amacı:

- ✓ Bulunduğu toplumun kültürünü, değerlerini bilen ve benimseyen,
- ✓ Toplumun sorumlu bir üyesi olarak sorumluluklarını bilen ve yerine getiren,
- ✓ İçinde bulunduğu toplumu değerli bulan ve onu ileriye götürmek için elinden geleni yapan,
- ✓ Diğer bireylerle iyi iletişim kurabilen,
- ✓ Toplumdaki diğer insanların ve kendisinin ihtiyaçları için çalışan ve üreten, yapıcı bireyler yetiştirmektedir.

Bireyin toplumsallaşmasına, sosyalleşmesine katkıda bulunan **birincil kaynaklar**:

- ✓ Bireyin ailesi,
- ✓ Akrabaları,
- ✓ Komşuları,
- ✓ Arkadaşları,
- ✓ Öğretmenleri ve çevresindeki diğer kişiler olarak ifade edilebilir.

Bireyin toplumsallaşmasına, sosyalleşmesine katkıda bulunan **ikincil kaynaklar**:

- ✓ Kitaplar,
- ✓ Gazeteler,
- ✓ Dergiler,
- ✓ Basılı materyaller,
- ✓ Televizyon,
- ✓ Radyo,
- ✓ Bilgisayar ve internet gibi iletişim araçlarıdır.

Örnek Soru

Öğrencilerin sosyalleşmesine ve çevresine etkin uyum sağlamasına yardımcı kaynaklar birincil ve ikincil kaynaklar olmak üzere sınıflandırılmakta olup aşağıdakilerden hangisi birincil kaynaklar arasında yer almaktadır?

- A) Arkadaşlar
- B) Kitaplar
- C) Radyo ve televizyon
- D) Bilişim araçları
- E) Gazete ve dergiler

Çözüm: Kitaplar, dergiler, gazeteler, radyo ve televizyon, sosyal medya, bilişim araçları gibi kaynaklar sosyalleşme sürecinde ikincil kaynaklar içerisinde yer almaktadır. Çünkü bunlar bireyin çevreye uyumunda aracı konumda olup doğrudan bireye bazı yaşantıları sunamamaktadır. Ancak aile, arkadaşlar, öğretmenler, okul ortamı, yaşanılan çevre ve akrabalar gibi doğrudan bireyin sosyalleşmesine yardımcı kişi ve ortamlar birincil kaynaklar içerisinde yer alır. Cevap A

2. Bireyselleştirme (Kendine Yeter, Özerk İnsan)

Bireyselleştirme'nin amacı:

- ✓ Kendi potansiyelinin farkında olan,
- ✓ Kendi ayakları üzerinde durabilen,
- ✓ Karşılaştığı problemleri çözebilen,
- ✓ Kendi kararlarını verebilen,
- ✓ Başkalarına bağımlı olmayan bireyler yetiştirmektedir.

Eğitim Anlayışları

Bilim ve teknolojinin hızlı gelişimi, toplumsal yapıda meydana gelen değişiklikler eğitim bilimleri alanına da yansımış ve eğitim bilimleri alanında çeşitli değişimleri beraberinde getirmiştir. Bu değişimin en başında geleneksel eğitim anlayışından, çağdaş eğitim anlayışına geçişi ifade etmek mümkündür.

Geleneksel Eğitim Anlayışı

- ✓ **Öğretmen ve program** ön plana çıkartmakta, öğrenciyi pasif kılmaktadır.
- ✓ Bu anlayış, yapısı gereği öğretimi vurgulamış ve öğrenciyi kendisine bilgi yüklenilmesi gereken bir varlık olarak görmüştür.
- ✓ Bireylerin **daha çok zihinsel ve entelektüel gelişimine** vurgu yapan bu yaklaşım, bireylerin kendilerine özgü durumlarını da göz ardı etmekte, **herkes için aynı**, standart bir yaklaşımı içermektedir.

Çağdaş Eğitim Anlayışı

- ✓ **Öğrenciyi merkeze alan** bir yaklaşımı içermekte, öğrenciyi **bireysel farklılıkları olan değerli bir varlık** olarak görmektedir.
- ✓ Bu anlayış içerisinde **öğretmen; öğrenciye rehberlik eden, öğrenciye zengin eğitim ortamları hazırlayan, öğrencilerle bire bir ilgilenen** bir görevi üstlenmiştir.
- ✓ Bu anlayış içerisinde öğrenciler sadece zihinsel ve entelektüel açıdan geliştirilmeye çalışılmamakta, **bir bütün olarak (zihinsel, bedensel, ruhsal, sosyal)** tanınmaya ve geliştirilmeye çalışılmaktadır; çünkü bu şekilde hareket edildiğinde bireylerin kendilerini gerçekleştireceğine ve toplumu geliştireceğine inanılmaktadır.

Geleneksel eğitim anlayışı **“öğretim”** ve **“yönetim”** olmak üzere iki ögeden oluşmaktadır, fakat çağdaş eğitim anlayışı bu iki ögeye ek olarak üçüncü bir ögeyi içermektedir. Bu öge, **öğrenci kişilik hizmetleridir**.

NOT

Çağdaş eğitim anlayışı ile geleneksel eğitim anlayışı arasındaki en önemli farklılık, öğrenci kişilik hizmetleridir.

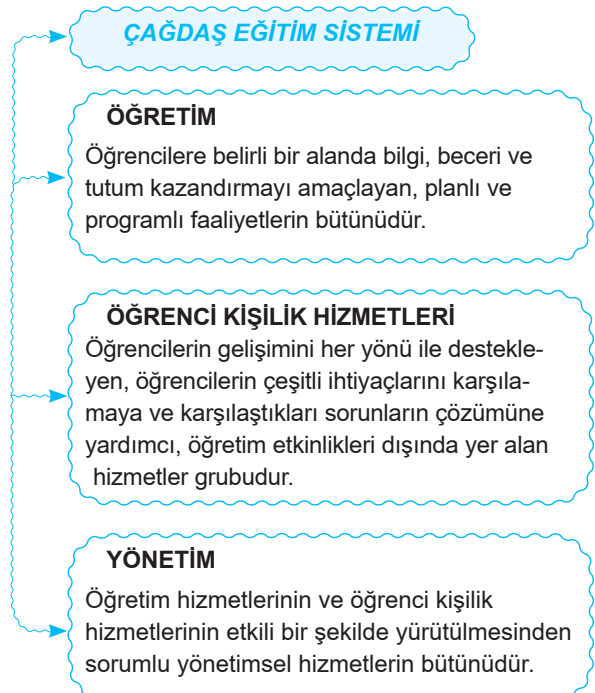
Örnek Soru

Çağdaş eğitim sisteminin ilkelerini benimseyen bir öğretmenin, sınıflarda öğretim etkinliklerini yürütürken aşağıdakilerden hangisini yapması **uygun olmaz?**

- A) Öğretim etkinliklerini yürütürken öğrencileri olabildiğince aktif kılmaya çalışması
- B) Yalnızca söz almak isteyen öğrencileri değil, tüm öğrencileri konuşturmaya çalışması
- C) Öğrencilerine belirlediği hedefi göstermesi ve her öğrencisinden bu hedefe varmasını istemesi
- D) Öğrencilerine tarafsız bir şekilde yaklaşarak öğrenciler arasında ayırım yapmaması
- E) Öğrencilerin aileleri ile sürekli bir araya gelerek aileleri yapılan çalışmalar hakkında bilgilendirmesi

Çözüm: Çağdaş eğitim anlayışı öğrenciyi merkeze alan bir anlayışı içerdiği ve demokratik bir yaklaşımı savunduğu için, bu anlayışı benimseyen bir öğretmenin süreç içerisinde öğrencilerini aktif kılmaya çalışması ve her öğrencisinin kendisini ifade etmesini sağlaması beklenir. Ayrıca öğrencilerine tarafsız bir şekilde yaklaşmak ve öğrencilerin aileleri ile bir araya gelerek iş birliği yapmak da çağdaş eğitim sisteminin benimseyen bir öğretmenin sergileyebileceği davranışlardır; ancak öğrencilerine kendisinin belirlediği bir hedefi göstermek ve bireysel farklılıkları dışarıda bırakarak herkesin bu hedefe varmasını istemek, çağdaş eğitim anlayışına değil, geleneksel eğitim anlayışına uygun bir durumdur. Cevap C

Çağdaş Eğitim Sisteminin Öğeleri

ÖĞRENCİ KİŞİLİK HİZMETLERİ

NOT

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri; çağdaş eğitim anlayışı içerisinde yer alan, öğrenci kişilik hizmetleri kapsamında bir hizmettir.

Öğrenci kişilik hizmetleri, çeşitli hizmet alanlarını içerisinde barındıran bir hizmetler grubu olarak ifade edilebilir. Öğrenci kişilik hizmetleri içerisinde yer alan hizmetler ve bu hizmetler kapsamında yapılan çalışmalar aşağıda ifade edilmiştir.

1. Sağlık Hizmetleri

- ✓ Sağlık eğitimi verme,
- ✓ Çeşitli rahatsızlıkları tanınmak veya çeşitli rahatsızlıkların yaşanmasını önlemek amaçlı kontroller ve taramalar yapma,
- ✓ Sağlığı korumaya yönelik bilgilendirme çalışmalarını düzenleme,
- ✓ Sağlık problemlerini tedavi etmeye çalışma.

Örnek

Yaşanan bir grip salgını karşısında öğrencilerin bilgilendirilmesi, çeşitli hastalıklardan korunma amaçlı aşılarda yapılması, okul içerisinde meydana gelen bir kazaya ilişkin revirde ilk müdahâlenin yapılması gibi durumları içerir.

2. Sosyal Yardım Hizmetleri

- ✓ Öğrencilerin maddi ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik burs ve kredi hizmeti verme,
- ✓ Barınma ihtiyacını karşılamaya yönelik çalışmalar yapma,
- ✓ Beslenme ve ulaşım hizmeti ile ilgili yardımlar sunma,
- ✓ Öğrencilere yarı zamanlı çalışma imkânı sağlama.

NOT

Sosyal yardım hizmetleri, öğrencilerin çeşitli ihtiyaçlarını karşılayarak eğitim-öğretimden en iyi şekilde yararlanmasına yardımcı olmaya yönelik uygulamaları içerir.

Örnek

Maddi durumu yerinde olmayan öğrencilere burs verilmesi, ders kitaplarının öğrencilere ücretsiz dağıtılması, taşınabilir eğitim sistemi ile öğrencilerin ücretsiz bir şekilde kendilerine en yakın okula ulaştırılması, kaymakamlıklar ve valilikler aracılığı ile imkânı olmayan öğrencilere giysi yardımı sunulması gibi durumları içerir.

3. Rehberlik Hizmetleri: Rehberlik hizmetleri içerisinde çok çeşitli hizmetlerden söz etmek mümkündür. Bu hizmetler:

- ✓ **Bireyi tanıma:** Öğrencinin kendini tanıması veya öğrenciye sunulacak hizmetleri belirlemek amacıyla öğrencilere çeşitli ölçme araçlarının uygulanmasına yöneliktir.
- ✓ **Bilgi toplama ve yayma hizmeti:** Öğrencinin ihtiyaç duyduğu eğitsel, mesleki ve kişisel-sosyal alanda her türlü bilginin toplanması ve bu bilgilerin öğrenci ile paylaşılmasına yöneliktir.
- ✓ **Psikolojik danışma hizmeti:** Bireyin kendini tanıması, geliştirmesi, kendisine ve çevresine uyum sağlaması, sorunlarını çözmesi ve sağlıklı kararlar verebilmesi için uzman kişilerce verilen profesyonel bir yardım hizmetidir.

Psikolojik danışma hizmeti, rehberlik hizmetlerinin kapsamında yer alan özel bir hizmet alanıdır. Bu hizmet, diğer hizmet alanlarına göre daha yoğun bilgi ve beceri gerektirdiği için yalnızca psikolojik danışmanlarca verilmektedir.

Not

Rehberlik hizmet alanları içerisinde yer alan psikolojik danışma hizmeti, diğer hizmet alanlarından daha farklı bir öneme sahiptir. Bu hizmet, rehberlik hizmetlerinin özünü ve asıl işlevini oluşturmaktadır.

- ✓ **Oryantasyon (Duruma Alıştırma) Hizmeti:** Öğrencileri yeni bir duruma ya da yeni bir ortama alıştırmak amacıyla, öğrencilere okulu, çevresini ve yararlanabilecekleri imkânları tanıtmaya yönelik etkinliklerdir.
- ✓ **Yönelme ve Yerleştirme Hizmeti:** Öğrencinin yönelebileceği bir üst eğitim kurumu ya da iş imkânları konularında öğrenciyeye bilgi verilmesi, öğrencinin, bu bilgiler doğrultusunda kendisi için en uygun olanı seçmesi, yerleştirilmesi ve başarılı olmasını sağlamaya yönelik hizmetlerdir.
- ✓ **Sevk (Yardım Almaya Yönlendirme) Hizmeti:** Tıpkı hastanelerdeki işleyişte olduğu gibi psikolojik danışma ve rehberlik servislerinin olmadığı ya da yetersiz kaldığı durumlarda öğrencinin yardım ihtiyacının karşılanabilmesi için okulun psikolojik danışmanının, öğrenciyi, rehberlik araştırma merkezleri, sosyal yardım kuruluşları, psikiyatri servisleri, özel eğitim uzmanı, sosyal çalışma uzmanı gibi diğer kurum veya kişilere yönlendirmesidir.
- ✓ **İzleme Hizmeti:** Yapılan çeşitli rehberlik yardımlarının sonrasında ortaya çıkan durumu görmek, yapılan çalışmalara ilişkin geri bildirim elde etmek amacıyla kullanılan hizmet alanıdır.
- ✓ **Araştırma – Değerlendirme Hizmeti:** Yapılan çeşitli rehberlik yardımlarının sonrasında ortaya çıkan durumu analiz etmek, güçlü ve zayıf yönleri tespit etmek, ulaşılan sonucun öz eleştirisini yapmakla ilgili hizmet alanıdır. Bu hizmet aracılığı ile yapılan yardımların etki düzeyi, niteliği görülmekte ve çalışmaların geliştirilmesi sağlanmaktadır.
- ✓ **Müşavirlik (Konsültasyon):** Bu hizmet, okuldaki psikolojik danışman ile birlikte öğrenciyeye ilgili bir ya da daha fazla kişinin (öğretmen, yönetici, veli) iş birliği içinde, öğrencinin gelişmesine yönelik kurdukları yardım ilişkisidir.
- ✓ **Çevre ve Veli İle İlişkiler:** Okuldaki psikolojik danışmanın, hizmetlerinin niteliğini ve etkililiğini artırabilmesi için veli toplantıları düzenlemesi, velilerle olumlu ve anlamlı bir ilişki kurması ve bunun yanı sıra çevresinde bulunan diğer psikolojik danışma

ve rehberlik servisleri ile irtibatlı olması, onların çalışmalarını hakkında bilgi sahibi olması, kendi çalışmalarından onları haberdar etmesi ve bu servislerde çalışan psikolojik danışmanlarla iş birliği yapmasıdır.

- ✓ **Program Hazırlama ve Geliştirme Hizmeti:** Okullarda öğrencilere uygun, işlevsel ve amaca hizmet eden programların hazırlanması, yapılan rehberlik programlarının geliştirilmesi için ilgililerle iş birliği yapılmasıdır.

“Rehberlik hizmet alanları içerisinde yer alan “Araştırma – Değerlendirme”, “Müşavirlik (Konsültasyon)”, “Çevre ve Veli İle İlişkiler” ve “Program Hazırlama ve Geliştirme Hizmeti” bireye dolaylı olarak ulaşmakta, diğer hizmet alanları ise doğrudan ulaşmaktadır.

Bu bölümde rehberlik hizmet alanları ile ilgili özet açıklamalara yer verilmiştir. Rehberlikte yer alan hizmet alanları 3. bölümde ayrıntılı bir biçimde incelenecektir.

NOT

Rehberlik hizmetleri, öğrencilere eğitsel, mesleki ve kişisel-sosyal alanda ihtiyaç duydukları konularda sunulan bir yardım olup eğitim-öğretimin ayrılmaz ve tamamlayıcı bir parçasıdır.

4. Sosyal Kültürel Hizmetler

- ✓ Boş zamanları değerlendirme ile ilgili bilgiler verme,
- ✓ Boş zamanları değerlendirmeye yönelik etkinlikler düzenleme,
- ✓ Eğitsel kulüpler kapsamında uygulamalar yapma,
- ✓ Sportif, sanatsal, kültürel etkinlikler düzenleme.

Okullarda düzenlenen bahar şenlikleri, okul içinde veya dışında çeşitli alanlarda düzenlenen yarışmalar, il içi ve dışı yapılan geziler bu kapsamda değerlendirilir.